

Geen commentaar

De Baudetraket

DOOR BART BRAUN Onthulling! Tweede Kamerlid, lavendelsnuiver en zelfverklaard topintellectueel Thierry Baudet is een tijdlang, onder pseudoniem, columnist geweest voor uw favoriete Leidse universiteitskrant. Zoveel aandacht als hij nu krijgt, trok hij toen nog niet. Misschien hadden we hem gewoon onder zijn eigen naam moeten schrijven.

Anno 2017 is Baudet niet meer verbonden aan de Universiteit Leiden en aan *Mare*. We kunnen ons dus hardop afvragen of het nu wel echt zo'n goed idee was dat het Lipsius de deuren voor hem open gooide – en voor alle andere mensen een beetje dichter deed, omdat de security ineens iedereen papieren wilde zien.

Je zou bijvoorbeeld kunnen aanvoeren dat Baudet lijkt te lijden aan een narcistische persoonlijkheidsstoornis, en dat je zo'n arme jongen moet beschermen tegen te veel aandacht, omdat dat duidelijk niet goed voor hem is.

Nog zo'n vraag: is een uit zijn nek kleppende pseudo-historicus, met zijn lulkook over de etnische ondergang van het Romeinse rijk en hoe de EU was opgericht om oorlog te voeren, wel iemand die je voor een zaal geschiedenisstudenten moet zetten? Bij geneeskunde is er immers ook geen plek voor kristalgenezers, en natuurkunde heeft geen geduld met fakirs die zeggen dat de zwaartekracht niet bestaat.

En dan dat gemompel over 'homeopathische verdunning' van de Nederlandse bevolking, 'zodat er nooit meer een Nederlander zal bestaan. Zodat wie wij zijn, niet meer gestalte kan krijgen'. Mag de universiteit van Cleveringa en de Soldaat van Oranje, die tijdens de oorlog zo pal stond

tegen onwelriekend *Blut und Boden*-denken, dat misschien ook weigeren?

Over zijn uitspraken over de omgang met vrouwen kunnen we kort zijn. Het is ronduit dapper dat Baudet zich überhaupt nog durft te *vertonen* op een faculteit met zoveel vrouwelijke studenten. 'De realiteit is dat vrouwen niet alleen maar met omzichtig "respect" behandeld willen worden door hun sekspartner; dat ze helemaal niet willen dat je hun "nee", hun weerstand respecteert: de realiteit is dat vrouwen overrompeld, overheerst, ja: overmand willen worden', had 'ie gezegd. Als mijn naam onder zoiets stond, zou ik nog niet naar de glasbak durven zonder gewapende begeleiding.

Het antwoord op alle bovenstaande vragen: nee.

Nee, we gaan geen mensen weigeren omdat de veiligheid een dingetje is; dan regelen we gewoon de veiligheid, net als toen Salman Rushdie kwam.

Nee, we stellen geen diagnoses op afstand.

Nee, Baudet was hier niet om college te geven, dus van homeopathische verdunning van het Leidse onderwijs was geen sprake.

En nee, boze klagers: we weigeren hier aan de Universiteit Leiden geen mensen de deur omdat zij iets vinden waar wij het toevallig mee oneens zijn. Er komen hier heel erg linkse mensen over de vloer, en oud-terroristen, en religieus fundamentalisten en rechtsdenkers en mensen wier bloed kolkt van de passie voor onderwerpen waar normale mensen nog niet eens van hebben gehoord. En zo hoort het ook. Want juist daarvan krijg je een goede universiteit, waar mensen leren nadenken in plaats van napapegaaien.

Als iedereen maar onthoudt dat nee hier wel echt nee betekent.

Colofon

Redactie-adres Reuvensplaats 3, 2311 BE Leiden

Postbus 9500 2300 RA Leiden

Telefoon 071-527 7272

Website mareonline.nl

E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl

De redactie is op vrijdag gesloten.

Oplage circa 15000

Hoofredactie

Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie

Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl

Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Marleen van Wesel h.g.van.wesel@mare.leidenuniv.nl

Melle Peters (stagiair) m.t.peters@umail.leidenuniv.nl

Medewerkers

Femke Blommaert · Mattijn de Groot · Holger Gzella ·

Monica Preller · Marit de Roij · Benjamin Sprecher

Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan

Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl

Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie

Art direction en vormgeving Marcel van den Berg

Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties Bureau van Vliet B.V.

Postbus 20 2040 AA Zandvoort

Telefoon 023 - 571 47 45

Redactieraad

Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) · Prof. dr. F. Israel (vice-

voorzitter) · Dr. Hans Vollaard (secretaris) · Maxim Allaart ·

Asel Arynbaeva · Joline Cramer · drs. Bart Funnekotter ·

Marlou Grobbee · drs. Malou van Hintum · mr. Folkert

Jensma · Josephine Say · Prof. dr. Nico Schrijver

Jaarabonnement

Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m

juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd

krijgen door €35 over te maken op IBAN

NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden

(o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en

vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres

te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.

Studenten betalen €25.

Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het

studentnummer vermelden.

Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending

redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272.

Ingezonden mededelingen

Mededelingen voor het op donderdag verschijnende

nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag

16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.

ISSN 0166-3690

Column

New Horizon

Onlangs kwam er een ondernemer op bezoek. Michel had een bedrijf opgericht dat oude gebouwen voorzichtig uit elkaar trekt, en al het behouden bouw materiaal hergebruikt voor nieuwe gebouwen.

Dat vond ik interessant. Bij ons instituut rekenen we regelmatig aan dit zogeheten 'circulair bouwen'. Het is meestal fantastisch voor het milieu. Soms juist niet. Daar schrijven we dan papers over. Die worden weer geciteerd door andere wetenschappers, waardoor er nog meer papers komen.

In een poging om steeds met iets nieuws te komen worden onze berekeningen steeds grootschaliger. Exotischer. Of allebei. Zo kwam ik afgelopen weekend nog een paper tegen dat een hypothetische circulaire economie voor de gehele Europese Unie aan een exergetische analyse onderwierp.

Is het nuttig? Nee. Maar het is moeilijk. Het is gepubliceerd. Dus het is wetenschap. Wetenschap voor wetenschappers.

Ik denk dat iemand misschien ook ooit wel eens gepoogd heeft om een opiniestukje voor een krant te schrijven. Maar dat terzijde natuurlijk.

Waar leidt deze wervelwind van activiteit toe? Wie weet. Misschien besluiten we dat het slechts een hype was en gaat men weer iets anders uitrekenen. Of het blijkt een blijvertje te zijn en komt er een *Journal of Circular Economy*.

Michel daarentegen pakt gewoon een gebouw en doet waar wij al die jaren slechts over schrijven. Uiterst interessant dus. Vooral omdat hij vervolgens tegen allerlei problemen aanloopt die nauwelijks in onze papers beschreven staan.

Voorbeeld: bij het demonteren van een oud gebouw bleef er een stapel houten balken over. Die werden bij een nieuw gebouw in de gevel gebruikt. Duurzamer kan haast niet. Dat nieuwe gebouw moest het zogeheten BREEAM-certificaat krijgen, de de-facto standaard manier om duurzame gebouwen te certificeren. Helaas: het duurzaamheidscertificaat werd niet toegekend. In de specifica-

ties stond dat verplicht met FSC-hout moest worden gebouwd, en dat was natuurlijk niet het geval. Deze evident belachelijke regel zorgde voor veel problemen.

Er waren er meer. De specificaties voor stroomkabels – overigens geschreven door de kabelindustrie – zijn vanaf 1 juli veranderd. Oude kabels kunnen dus naar de shredder. Iets soortgelijks geldt voor aluminium kozijnen. En de reglementair verplichte deurhoogte wordt zelfs om de paar jaar veranderd.

Nieuwe kabelspecificaties zijn vast goed voor de omzet van de kabelbranche, maar kan ik mijn vermoeden hardmaken dat ze een duurzamere samenleving tegenhouden? Gaat zo'n paper een verschil maken? Wil iemand in mijn vakgebied dat soort werk publiceren?

Ik sprak hierover met een paar collega's die al wat langer in de wetenschap meedraaien. Zij twijfelden of onze mede-wetenschappers dit interessant zouden vinden: 'Ons werk is nu eenmaal redelijk ver verwijderd van de praktische problemen op de werkvloer. Je ziet toch dat bijvoorbeeld een gemeente uiteindelijk niet geïnteresseerd is in een of ander conceptueel kader dat net iets scherper is dan het voorgaande. Ze willen gewoon weten waar ze een gat in de grond moeten graven. En met de industrie moet je sowieso uitkijken. Voor je het weet word je beschuldigd van belangenverstrengeling.'

Maar...

Ik zit uiteindelijk bij het Centrum voor Milieukunde omdat ik iets wil doen voor het milieu. En wel nú: niet over tien jaar, en niet in theorie. Ik wil dus net een tikkeltje toegestaster onderzoek doen. Onderzoek naar de praktische problemen in de circulaire bouw.

Is dat slecht voor mijn wetenschappelijke carrière? Misschien. Maar het bedrijf van Michel heeft mij wat *funding* gegeven, en ik heb wat masterstudenten gevonden die er mee aan de slag willen. We gaan het zien.

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Pyongyang in Afrika

Monumenten verraden hoe Noord-Koreaanse diplomatie werkt

Waarom staan er Noord-Koreaanse gebouwen in Afrika? In zijn master-scriptie geeft Tycho van der Hoog het antwoord: het regime pakte al aan met onafhankelijkheidsstrijders, voordat die de macht grepen.

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'In Windhoek, de hoofdstad van Namibië, stuitte ik op een Noord-Koreaanse monument. Een soort stalinistisch gebouw, met als bijnaam: de koffiepote, vertelt Tycho van der Hoog (24). Hij was eind 2015 in Namibië voor zijn master African studies. 'Van anderen hoorde ik dat het door Noord-Koreanen gebouwd was. Dat leek me een *urban legend*, maar het klopte. Noord-Koreaanse bouwwerken bleken bovendien door heel Afrika voor te komen. Niet alleen monumenten, maar ook musea, begraafplaatsen en zelfs de woning van de president.'

Hoe dat zat, onderzocht hij afgelopen jaar voor zijn tweede master, bij geschiedenis. Het gebouw in Windhoek was een onafhankelijkheidsmonument. 'Pas opgeleverd in 2014. De onafhankelijkheidsoorlog is voor Namibië haast het startpunt van de geschiedenis. De onafhankelijkheidsbeweging is daar nog altijd aan de macht. Datzelfde is het geval in Zimbabwe, Botswana, Mozambique, Zuid-Afrika en Angola. Dat kún je zien als iets regionaals, maar er zijn ook grote gelijkenissen met de geschiedenis van Noord-Korea: Korea was vroeger een kolonie van Japan.'

De Noord-Koreanen hadden die gelijkenis zelf ook door. 'Na de Korea-oorlog gingen Noord- en Zuid-Korea allebei op zoek naar internationale bondgenoten. Noord-Korea besloot onder de radar de Afrikaanse onafhankelijkheidsbewegingen te steunen. Een investering in de toekomst, denk ik.'

Dat betaalt zich volgens Van der Hoog nu uit. 'Die landen, inmiddels onafhankelijk, nemen nu grote infrastructurele projecten af, waar-

Gebouw in Zimbabwe waarop de onafhankelijkheidsstrijd is afgebeeld, met bovenaan Robert Mugabe.

voor Noord-Korea dwangarbeiders naar Afrika stuurt. Het is een van de manieren waarop Noord-Korea ondanks alle sancties toch aan buitenlandse valuta kan komen. Bovendien vormen deze projecten een platform voor wapenhandel en smokkel naar Afrika. Ook wordt er kennis uitgewisseld. De Fifth Brigade, de persoonlijke garde van de Zimbabwanse president Robert Mugabe, werd bijvoorbeeld al getraind door Noord-Korea. En een grote wapenfabriek in Namibië is gebouwd door Noord-Korea.'

Voor deze banden tussen de regimes was tot dusver maar weinig aandacht. Er kwam nog heel wat onderzoek aan te pas voor Van der Hoog. 'Ik had het voordeel dat ik al wat onderzoekservaring had in die landen, maar er ligt natuurlijk geen map met "Noord-Korea" in de archieven. Wel vond hij op verschillende plekken

in Afrika Noord-Koreaanse boeken, soms in Afrikaanse vertalingen, en ook plattegronden van Pyongyang.

'Op den duur werd het een soort *scavenger hunt*, van document naar document. Soms stuitte ik dan ineens op een goudmijn. Hij bladert door zijn scriptie, en wijst op foto's van Sam Nujoma, later de eerste president van het onafhankelijke Namibië, genomen lang voor de onafhankelijkheid, samen met vertegenwoordigers van het Noord-Koreaanse regime. 'Noord-Korea ontving onafhankelijkheidsstrijders destijds alsof ze al staatshoofden waren.'

En nu betalen hun Afrikaanse regimes indirect mee aan het Noord-Koreaanse kernwapenprogramma, constateert Van der Hoog in zijn scriptie. 'Mijn belangrijkste punt is misschien nog wel, dat Noord-Korea helemaal niet zo geïsoleerd is. *The hermit kingdom*, wordt het wel genoemd, waar

een *little rocket man* aan de macht zou zijn. Maar het land heeft wel degelijk internationale betrekkingen, die veel verder gaan dan plichtsbetuigingen: er is sprake van handel en politieke steun.'

Op 31 augustus studeerde Van der Hoog af, maar hij wil graag verder met zijn onderzoek. 'Afgelopen nacht heb ik een aanvraag naar subsidieverstrekker NWO gestuurd', vertelt hij. 'Intussen kan ik op het Afrikastudiecentrum voorlopig alvast aan het werk.' In zijn masterscriptie lag de focus op Zimbabwe en Namibië. 'Nu wil ik het breder trekken, naar heel zuidelijk Afrika. Ook wil ik dieper in de historie duiken, van de Noord-Koreaanse steun voor de onafhankelijkheidsbewegingen. En uiteindelijk kunnen we met dit onderzoek beter begrijpen hoe sancties omzeild worden, en hoe de Noord-Koreaanse diplomatie werkt.'

Vergeeten oorlog

Carolien Roelants was tot haar pensioen in 2013 dertig jaar redacteur Midden-Oosten bij *NRC Handelsblad*, waarvoor ze nog altijd columns schrijft. Vandaag houdt ze een lezing bij LUCIS, over de oorlog die sinds 2015 in Jemen woedt.

Hoe ontstond dit conflict?

'Het komt erop neer dat een zaiditische rebellengroep, de Houthi's, al jaren in opstand is. Tegen de vorige president, de huidige, maar eigenlijk vooral tegen hun marginalisering. De zaidieten zijn namelijk een vorm van sjieten, die in Jemen gemarginaliseerd worden, zoals in zoveel landen waar de meerderheid bestaat uit soennieten. Saoedi-Arabië speelt daarbij een belangrijke rol: dat land steunt allerlei Moslimbroederschap-achtige groeperingen in die landen.

'In 2012, toen ik nog redacteur was voor *NRC*, ben ik in Jemen geweest. Er was hoop dat het bestuur na de val van president Saleh beter zou worden. Maar het bleef even corrupt als voorheen en misschien nog wel erger. Uiteindelijk ontstond er juist een monsterverbond tussen de gevallen Saleh én de Houthi's en de teleurgestelde bevolking. In 2014 trok een enorme stroom van Houthi's naar het zuiden, waar ze de hoofdstad Sana'a oververden. Ook in 2012 zag je daar trouwens al allemaal spandoeken van de Houthi's. Ik heb de Houthi-plakplaatjes nog op mijn werkkamer liggen.

'Eigenlijk zal Marina de Regt van de VU hier tijdens de LUCIS-lezing meer over vertellen. Ik heb het meer over de geopolitieke situatie.'

Hoe zit die dan in elkaar?

'De Saoedi's zien achter elke boom een Iranier staan. Zij concludeerden dat Iran aan de macht is in Jemen, wat niet waar is. Inmiddels is hun invloed wel iets groter, ze leveren wapens, maar dit is zo'n situatie waarin Iran de schuld krijgt, terwijl ze er eigenlijk vrij weinig invloed op hebben.

'In maart 2015 begon de oorlog, met een luchtoffensief tegen de Houthi's. Men dacht dat het slechts een paar weken zou duren. Vrij onbegrijpelijk, in een land met rebellen die al jarenlang een guerrillastrijd voeren, met héél veel wapens. Daar hadden ze Iran sowieso niet voor nodig.'

En nu is het tweeënehalf jaar later...

'... en zijn we niet veel verder. Behalve dan, dat er volgens de Verenigde Naties inmiddels sprake is van de grootste humanitaire ramp sinds de Tweede Wereldoorlog. Honderdduizenden mensen lijden aan cholera, er heerst honger en de infrastructuur is vernietigd.'

Waarom is dit een zogenaamd 'vergeeten conflict'?

'Het is tamelijk ver weg. En andere belangrijke oorlogen hebben de overhand in het nieuws. De oorlog in Syrië kwam uiteindelijk Europa pas binnen via de vluchtelingen. Ik denk dat het ontbreken van vluchtelingenstromen meespeelt.'

Wat kan de internationale gemeenschap doen?

'Een VN-resolutie om onafhankelijk onderzoek te doen, is er nog niet doorheen. Het klinkt als een klein dingetje, maar aan hoe fel de Saoedi's tegen zijn, zie je hoe belangrijk zo'n onderzoek zou kunnen zijn. En het zou zich natuurlijk ook op de Houthi's richten.

'Uiteindelijk zijn het Groot-Brittannië en Amerika die echt mogelijkheden hebben om een eind aan de oorlog te maken. Maar Trump steunt Saoedi-Arabië en is buitengewoon anti-Iraans. En de Britten verdienen aan het leveren van wapens, waarbij de economische gevolgen van de Brexit ook nog eens meespelen. Zolang zij geen druk uitoefenen op Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, blijft de situatie voortduren.' **MVV**

Jemen in de Golfpolitiek

WHAT'S NEW?!-lezing door Carolien Roelants en Marina de Regt Lipsius, donderdag 28 september, 1700

Frutti di Mare

'Jeez! Zijn we al begonnen?'

DOOR MELLE PETERS 'Heb jij nu server?', vraagt Roland terwijl hij geconcentreerd met zijn lange haren over zijn laptop buigt. 'Nee', antwoordt Thomas zonder van zijn scherm op te kijken. 'Godfakkkingdammiitttttt!', krijgt Roland aan het andere eind van de rij tafels. 'Vond je hem

echt niet Thomas? Start effe je *Steam* opnieuw op.'

Het is vrijdagavond en gameavond op Catena. De grote zaal staat vol loeiende computers waaruit een wirwar aan draden steekt. De LAN-Partycommissie (Lancie) van Catena organiseert een LAN-par-

ty - LAN staat voor 'Local Area Network'. 'Lannen bestaat al 40 jaar', vertelt commissievoorzitter Wim. 'Vroeger was lannen een noodzakelijke voorwaarde om met elkaar te kunnen spelen. Er was namelijk geen internet, of het internet was te langzaam. Nu is de noodzaak er niet meer, maar het sociale aspect maakt het zo leuk.'

'Het is veel leuker om tegen je vrienden te vloeken en te tieren dan wanneer je in je eentje zit', vervolgt medevoorzitter Jenna, in een Pikachu-trui. 'Alle apparatuur meekrijgen is een ding, maar alles geïnstalleerd krijgen is een tweede', verzucht Wim. 'Ik ga even kijken of het opstarten gelukt is.' De LAN-cie is populairder dan ooit, ze zitten er nu met zijn zevenen in. 'Niemand wil eruit en iedereen wil erin', glimlacht Jenna. 'Gezellig.'

In het hoekje van de zaal zit Joep, Joep speelt *Hidden*. 'Eén iemand is onzichtbaar en de rest moet hem proberen te *killen*', legt Joep rustig uit terwijl hij met zijn *shotgun* door donkere gangen struint. 'Shit, ik ben dood... ik zag 'm niet.' Een tegen een spelen is niet bedoeling', verklaart Joep. 'De *Hidden* is te sterk.' Achter hem is Roland druk in de

weer om versterking te regelen. 'Roland hoe werken de *controls*?', vraagt Joyce terwijl ze met samengeknepen ogen door haar bril tuurt. 'Jeez jongens, zijn we al begonnen?!' 'AAaaAhhhhh!!!', schettert Joep terwijl hij zijn tegenstanders met een mes probeert te bewerken. 'Hij is *hierrrrr!!!*', gilt Laura.

'Door mensen op te eten krijg je ook leven erbij', weet Wim, die erbij is komen zitten. 'Het is een beetje oneerlijk, want ik heb al tientallen uren in dit spel zitten. Heel veel mensen weten ook niet dat ze *dit* hebben.' Op zijn beeldscherm tovert hij een handgranaat tevoorschijn. '*Shotgun blast to the face!*' 'Fuck you Joep!', buldert Wim. 'Zijn er nog speciale *controls*?' vraagt nieuwkomer Linda, met een glanzend blauwe koptelefoon op. 'Nee niet echt', antwoordt Wim terwijl hij een handjevol pepernoten pakt. Hij heeft zijn koptelefoon volledig in grijze ducttape gewikkeld en provisorisch verstevigd met een extra band op zijn achterhoofd: 'Ik sleep 'm mee naar alle LAN's.'

'Wim! We gaan opstarten!', roept Jenna. De groep heeft alweer wat anders verzonnen. Het is tijd voor *League of Legends*.

'Het is veel leuker om te vloeken en tieren tegen vrienden.' Foto Marc de Haan

Nieuws

Moons-leerstoel

De Universiteit Leiden heeft een nieuwe leerstoel, vernoemd naar Magdalena Moons, heldin tijdens het beleg van Leiden. Een nog aan te stellen hoogleraar zal onderzoek naar de Leidse geschiedenis stimuleren, en zich bezighouden met 'de rol van gender in de stadscultuur en de herinneringscultuur'.

Oud-bestuursleden van de 3 October Vereniging, die zich nu verzamelen onder de Vereniging Genootschap Magdalena Moons, namen vorig jaar het initiatief voor de leerstoel, die bij het Instituut voor Geschiedenis komt. Ze regelden ook de financiering. Een deel daarvan bestaat uit giften van Leidse instellingen en particulieren.

Kamer-eisen

Eisen voor brandveiligheid, geluidswerende maatregelen en woon- en leefregels: vanaf deze week gelden er in Leiden strengere regels voor de zogenaamde verkamering van woningen, om overlast tegen te gaan.

In 2011 waren de regels voor het in kamers opdelen van woningen, om los te verhuren, nog versoepeld. Er is nu eenmaal een grote vraag naar nieuwe kamers. Er klonken de afgelopen jaren echter ook steeds meer klachten over overlast voor de burens van verkamerde woningen. Eind 2015 schreven de bewoners van de Transvaalbuurt een brief aan de gemeenteraad en het college over de problemen met vuilnis en parkeren in hun wijk. En begin september riepen bewoners van de Merenwijk de burgemeester nog op om iets te doen aan de situatie in hun wijk, waarbij bovendien sprake zou zijn van intimidatie door een verhuurbedrijf.

De nieuwe regels: als een huisbaas een woning op deze manier wil verhuren, moet hij of zij sowieso een onttrekkingsvergunning aanvragen. Voortaan moet daarbij aan strengere regels voldaan worden, zoals eisen voor brandveiligheid, geluidswerende maatregelen en woon- en leefregels. Dat laatste houdt bijvoorbeeld in dat een van de huurders aangewezen moet worden als contactpersoon. Ook mag de afvoer van afval en het parkeren van fietsen en andere vervoersmiddelen geen hinder veroorzaken. De strengere regels kunnen ook gebruikt worden bij het intrekken van zo'n onttrekkingsvergunning.

Rectificatie

In het artikel over studieplekken in de Mare van vorige week ('Meer studieplekken bij tentamens') stond ook de pop-up-Universiteitsbibliotheek, oftewel de Pop-UB, aangeprezen als alternatieve studielocatie. Die bevindt zich weliswaar aan de rivier de Oude Rijn, maar niet aan de straat in Leiden die ook Oude Rijn heet. De Pop-UB zit aan de Hoge Rijndijk 306, maar eigenlijk moet je richting het Utrechtse Jaagpad 136, aan de achterkant.

Natuurkundige Jacob Kistemaker ('Onze man in verrijkt uranium') is niet geboren in het Noord-Hollandse Kolhoorn: het plaatsje heet Kolhorn.

Aanvulling

In het artikel 'Ik heb een dak nodig' (14 september) staat dat DUWO 'in overleg met universiteit en huurdersorganisaties' twijfelachtige contracten verstrekt aan internationale studenten, waardoor zij niet voortijdig hun huur kunnen opzeggen.

Die formulering suggereert dat de huurdersorganisaties het ook eens zijn met DUWO, en dat is niet zo. Mart Swagener van huurdersorganisatie Duwoners meldt dat de betrokken huurdersorganisaties het oneens zijn met DUWO, en negatief advies uitbrachten over de contracten.

'De reden is heel simpel: het is volgens de huidige huurwet niet toegestaan om bij huurcontracten van bepaalde duur de recht op huuropzegging te ontnemen. Internationale studenten kunnen hun huur opzeggen op elk moment wanneer ze dat willen.'

Minister dreigt met declareerwet

Maar hoopt dat universiteiten het zelf regelen

Minister Bussemaker wil dat declarerende bestuurders een 'moreel kompas' tonen. Anders komt er wetgeving, dreigt ze.

DOOR BART BRAUN In 2015 zocht RTL Nieuws met behulp van de Wet Openbaarheid Bestuur uit hoeveel er gedeclareerd werd aan Nederlandse universiteiten. In Leiden was het allemaal niet bijster spannend (twee businessclass vluchten zonder schriftelijke toestemming), maar aan andere universiteiten wel. Met name de Universiteit Utrecht trok

de aandacht, onder meer met vierhonderdduizend autokilometers en veertig mille aan taxikosten in twee jaar. Deze dienstreizen stonden ook nog eens niet in het jaarverslag, terwijl dat wel moet van het ministerie.

Minister Bussemaker zette de Onderwijsinspectie erop. Die vond dat er inderdaad wel wat aan te merken was op een deel van de declaraties. €13.500 aan mobiel internet in één jaar, en een paar honderd euro aan wijn, dat getuigde van 'onvoldoende soberheid'. Ook zijn er verkeersboetes voor de dienstauto's betaald door de universiteit.

De UU benadrukt in een reactie dat de tekortkomingen zijn rechtgezet, maar Bussemaker schrijft aan de Tweede Kamer dat de zaak daarmee niet afgesloten is, wat haar betreft. Ze wil soberheid, doelmatigheid en transparantie, en al helemaal van bestuurders, die immers een voorbeeldfunctie hebben. Meer regels zijn wat haar betreft niet de oplossing, bestuurders zouden 'moreel kompas' moeten tonen. Ze heeft wel met de instellingen afgesproken dat er één gezamenlijke definitie komt van 'declaratie': de UU meende bijvoorbeeld dat 'kosten die aan colle-

geden worden toegeschreven' iets héél anders zijn.

De raden van toezicht van de Nederlandse universiteiten werken aan een gezamenlijke handreiking over wat en hoeveel je als bestuurders mag declareren; die zou in januari van kracht moeten worden. Met zo'n kader wordt het in de toekomst ook makkelijker om te beoordelen of een uitgave doelmatig is of niet – dat is nu niet altijd makkelijk vast te stellen. Als er dan inderdaad te losjes gedeclareerd blijkt te worden, komen er 'maatregelen'. Een wettelijke regeling? 'Als uiterst middel.'

PhD krijgt te weinig tijd

Een op de zeven promovendi krijgt een deeltijdcontract of een contract voor minder dan vier jaar. Dat is veel te weinig tijd om een promotieonderzoek af te ronden, zegt het Promovendi Netwerk Nederland (PNN).

Vorig jaar trok PNN ook aan de bel: toen meldde het dat in 2015 tien procent van de contracten 'dubieus' waren, oftewel niet toereikend om een traject mee af te ronden. In 2016 steeg dit percentage naar 14 procent, volgens de Monitor Arbeidsvoorwaarden Promovendi, waarmee de

organisatie de advertenties voor promotieplekken op vacaturesite AcademicTransfer onder de loep neemt.

Van alle promotietrajecten wordt maar een kwart binnen vier jaar afgerond. 'Bij contracten korter dan vier jaar kan men er vrijwel zeker van zijn dat de rekening van promoveren wordt doorgeschoven naar de promovendus zelf', schrijft PNN in een persbericht.

Ze pleiten ervoor dat PhD's standaard een contract voor vier jaar krijgen, en dat vacatureteksten transparanter zijn, 'met name over

onderwijsverplichtingen'.

'We hebben het afgelopen jaar met allerlei partijen gesproken, en iedereen wilde de situatie verbeteren', zegt voorzitter Rolf van Wegberg. 'Het is teleurstellend om te merken dat er van deze beloofde verbeteringen weinig valt terug te zien.'

'De urgentie is er alleen maar groter op geworden, getuige de verontrustende signalen van individuele promovendi. We hopen dat we, samen met de universiteiten, nu wel een trendbreuk kunnen realiseren: de praktijk van promoveren in de WW kan echt niet.' **AK**

Bestuurstaal: Nederlands

Om duidelijkheid te scheppen in de voortslepende discussie over de voertaal, heeft het College van Bestuur een Richtlijn Taalbeleid opgesteld: de universiteit is tweetalig, maar de bestuurstaal is Nederlands, en er komt een niveau-eis voor docenten die in het een andere taal lesgeven.

Als een Nederlandse docent in het Engels onderwijs geeft, moet hij of zij minstens een basiskwalificatie Engels (BKE) hebben, of het Engels op C1-niveau beheersen. Dat is het één na hoogste niveau volgens het Gemeenschappelijk Europees referentiekader. Andersom moeten buitenlandse docenten minstens C1-niveau Nederlands bezitten om een Nederlandstalig vak te geven.

Daarnaast blijft de bestuurstaal van de universiteit Nederlands. Als niet-Nederlandssprekende medewerker plaats wil nemen in een medezeggenschapsraad, moet hij of zij minstens passieve kennis van het Nederlands op B1-niveau beheersen. Een bestuursraad mag wel kiezen voor het Engels. Formele besluiten moeten tweetalig worden gepubliceerd.

De universiteit wil in ieder geval dat buitenlandse medewerkers Nederlands leren. Het doel is niveau B1, binnen twee jaar. Binnen een halfjaar starten deze medewerkers taallessen, staat in de richtlijn. Het geldt alleen voor degenen met uitzicht op een vaste aanstelling.

Of het onderwijs in het Nederlands of Engels wordt aangeboden, laat het bestuur aan de opleidingen zelf over: die kiezen zelf, maar wel volgens de Gedragscode Voertaal, waarin staat dat het bacheloronderwijs in principe Nederlands is. Tenzij er reden is om dit niet te doen, zoals bij internationaal georiënteerde opleidingen, of als docenten geen Nederlands beheersen. Als een bachelor wel in het Engels wordt aangeboden, moeten echt alle vakken Engelstalig zijn.

Het masteronderwijs is overigens in principe in het Engels, al mag een scriptie eventueel in het Nederlands geschreven worden, als dit de inhoud ten goede komt.

Daarnaast komt de universiteit met een aanmoedigingsbeleid voor internationale studenten om Nederlands te leren: zij krijgen korting op een cursus Nederlands bij het Academisch Talencentrum als zij de online cursus *Dutch & More* afronden. Voor Nederlandse bachelors komt er een taaltoets, waarin derdejaarsstudenten hun kennis van het Engels kunnen testen voor ze aan de master beginnen. **AK**

'Reisgegevens inzien mag'

DUO mag volgens minister Bussemaker van Onderwijs de OV-gegevens van studenten inzien als deze verdacht worden van basisbeursfraude.

Zo antwoordt Bussemaker op de Kamervragen gesteld door Groen-Links.

Dat is opvallend omdat de rechtbank Den Haag op 8 mei dit jaar heeft uitgesproken dat DUO onvoldoende juridische grond had om de reisgegevens van een student in te zien om fraude na te gaan.

Studenten die zich voor september 2015 hebben ingeschreven kunnen nog aanspraak maken op een uitwonende beurs ter hoogte van 290 euro. Hierin kunnen studenten fraude plegen door zich als uitwonend in te schrijven op het adres van een vriend of familielid, terwijl zij feitelijk nog thuis wonen. DUO heeft aangegeven dat zij 377 keer de OV-gegevens van studenten hebben opgevraagd bij Translink, het bedrijf waar de reisgegevens liggen opgeslagen. In 307 gevallen stelde DUO vast dat er sprake was van fraude.

Bussemaker ziet het tegengaan en bestrijden van misbruik van overheidsgelden, vooralsnog als een geoorloofde reden om inbreuk te maken op de persoonlijke levenssfeer. Over een vermeend onwettelijk gebruik van de gegevens door DUO wil Bussemaker verder niks zeggen totdat de rechter uitspraak heeft gedaan.

Er loopt namelijk nog een hoger beroep in een andere fraudezaak, waarbij de rechter het juist wel toelaatbaar achtte dat DUO gegevens bij Translink heeft opgevraagd. **MP**

Klootzak oké, maar noem mij geen bitch

Foto Johannes Vande Voorde

> Vervolg van de voorpagina

Hoe wordt er binnen de universiteit op het boek gereageerd?

Honings: 'Niet heel enthousiast. Toen ik mijn leermeester Ton Anbeek erover vertelde, trok hij een wenkbrauw op en zei: "Dus daar houdt de wetenschap zich tegenwoordig ook al mee bezig."

Brusselmans: 'Ik heb het zowel over Dostojevski en Nietzsche als over Miss België en Gerard Joling. Dan zak je op de literaire trap meteen een paar treden.'

Lena: 'De academische wereld is echt door en door rot.'

Honings: 'We presenteren het boek op een middag van de Maatschappij van Nederlandse Letterkunde. Sommige leden hebben daar moeite mee. Zij zeggen: "Hij is vrouwonvriendelijk, hij is politiek incorrect, hij heeft melige humor: zijn werk is geen literatuur."

Brusselmans: 'Eenzijdig kun je zeggen: mooi, je maakt wat los. Maar anderszinds is het jammer dat die mensen nog nooit iets van mij hebben gelezen.'

Honings: 'Ze vinden je ook "te commercieel"'

Brusselmans: 'Alsof ik op de markt ga staan schreeuwen: koopt allemaal mijn boeken.'

Honings: 'En wat is daar mis mee? Er moet toch brood op de plank?'

Brusselmans: 'Ik heb altijd geld genoeg willen verdienen om het volgende jaar weer als schrijver te kunnen functioneren. Dat wil zeggen: een huis met verwarming, een computer, *that's it*.'

Honings: 'Bij Arnon Grunberg was iedereen gewoon komen opdagen.'

Brusselmans: 'Is hij niet commercieel dan?'

Lena: 'Jij doet veel minder gewichtig over dingen. Dát is het probleem: iedereen gelooft maar in pretenties.'

Honings: 'Hij zit natuurlijk niet bij tv-shows als *De Slimste Mens*.'

Brusselmans: 'Of in sportprogramma's: je kunt immers geen serieuze schrijver zijn als je ook over voetbal praat.'

Lena: 'Ze kunnen het zich niet voorstellen dat je verder zó met literatuur bezig bent, maar je hebt gewoon heel veel energie!'

Voelt deze biografie als erkenning?

Brusselmans: 'Zeker, maar bij het woord "erkenning" vraag ik me altijd af: van wie dan? Ik vind het erger als mijn vriendin een boek van mij slecht vindt, dan dat de professoren dat roepen. Ik vind het fantastisch dat ik iets in beweging breng bij een publiek dat normaal gesproken totaal niet met literatuur bezig is. Dat hoor ik van veel ouders, maar ook van de gewone man.'

Honings: 'Je bent liever volksschrijver.'

Brusselmans: 'De arbeider zal nooit een boek lezen van Tommy Wieringa of Grunberg, maar wel een van mij.'

In Hij schreef te weinig boeken schrijf je: 'Het is nogal confronteerd om te lezen hoe je met een oedipuscomplex zit, dat je barst van de agressiviteit, en dat het tot de karakterstructuur van de schrijver die je bent behoort om te beledigen, te schofferen, en gratis te schelden.'

Honings: 'Dat las ik ook!'

Lena: 'Ben je dat via dat boek te weten gekomen?'

Brusselmans: 'Er staan weinig dingen in waarvan ik zeg: *shit*, zo had ik het nog niet bekeken. Maar die moederbinding, daar zouden we nog eens over kunnen discussiëren.'

Lena: 'Hebben jullie dat niet persoonlijk besproken?'

Brusselmans: 'Hij moet dat niet veranderen, want het is zijn boek. Maar ik vond het redelijk ver gaan. Oedipus ging tenslotte met zijn moeder naar bed. Zo ver ging het bij mij niet.'

Honings: 'Maar je beschrijft uitgebreid haar schoonheid en aangename geur, en je proeft zelfs haar tranen – die "lekker smaken".'

Lena: 'Dat zou ik ook doen! Toch? Jij niet dan?'

Honings: 'Het is ook geen oordeel, maar je bent voortdurend op zoek naar de troost van die moederfiguur, terwijl de vader er wel slecht vanaf komt.'

Brusselmans: 'Maar ga ik de rest van mijn leven iedere vrouw aan mijn moeder toetsen? En als ze niet op haar lijkt, zeggen: "Die moet ik niet"? Dat is natuurlijk niet zo.'

Lena: 'Ben ik niet zoals je moeder, *baby*?'

Brusselmans: 'Jij wel, *baby*. Als twee druppels water.'

Honings: 'Je idealiseert je moeder voortdurend.'

Brusselmans: 'Ze is 25 jaar geleden gestorven, dus mijn beeld van haar is natuurlijk vervaagd. Ik zeg heel vaak: als zij een buurvrouw was geweest, had ik haar ook een fantastisch mens gevonden. Maar ze was geen heilige. Van haar heb ik heb ook wel eens kletsen tegen mijn bakkes gekregen.'

Honings: 'Daar schrijf je niet over.'

Brusselmans: 'Dat klopt. Ik heb altijd het gevoel dat ze over mijn schouder meeleeft. Bij mijn vader heb ik dat nooit.'

'De meest openhartige schrijver van de Nederlandse Letteren heeft het opeens over een grens!'

Lena: 'Bij mij ook niet!'

Brusselmans: 'Daarom zou ik nooit een "moederboek" kunnen schrijven, waar de uitgever vaak om heeft gevraagd. Tom Lanoye heeft dat bijvoorbeeld gedaan met *Sprakeloos*. Ik heb zijn moeder twintig jaar gekend en vind het toch op het randje van te persoonlijk. Er is toch een grens.'

Honings: 'De meest openhartige schrijver van de Nederlandse Letteren heeft het over een grens!'

Brusselmans: 'En die kan ik ook in interviews niet overschrijden.'

Toch even proberen: waar schrijf je nog meer niet over?

Brusselmans: 'De agressie van mijn vader, bijvoorbeeld. Ik schrijf wel eens: hij gooide een stoel door het raam. Maar je moet de tragische gevolgen daarvan op kinderen niet onderschatten. Mijn broer is gaan stotteren, ik kreeg angstaanvallen. Maar ik heb geen zin om echt te gaan analyseren en hoe hij dat geweld praktisch uitvoerde. Dat lijkt me postuum toch een slag in zijn gezicht.'

Honings: 'Over het schrijven zelf – de handeling – schrijf je ook nooit.'

Brusselmans: 'Dat is ook moeilijk: het is alsof je onderbewustzijn het overneemt.'

Honings: 'Bilderlijk voelde dat hij in contact stond met God.'

Brusselmans: 'Bij mij is het mijn brein. Maar tegelijkertijd heb ik er een lullige mening over: ik schrijf nu eenmaal. Ik heb ontdekt dat het kon en dat het werd gewaardeerd, maar ik heb nog nooit gedacht: nu heb ik iets bijzonders verricht.'

Lena: 'Ook niet toen je jong was?'

Brusselmans: 'Nee. Een bakker bakt een brood, een loodgieter...'

Lena: 'Je durft ook niet toe te geven dat je een van de beste bent. Terwijl je dat heus wel weet.'

Brusselmans: 'Ik vind dat zo moeilijk.'

Lena: 'Het is toch lekker om toe te geven aan groothedswaanzin?'

Brusselmans: 'Ik herlees mijn eigen werk ook nooit.'

Lena: 'Ik zou dat wel doen hoor! Eigenlijk ben je heel keurig. Je houdt jezelf voortdurend in toom. Dat gevoel dat er over je schouder wordt meegekeken heb je altijd, ook met je innerlijk leven.'

Brusselmans: 'Ik heb graag de controle.'

Lena: 'Altijd bang geweest om op je vader te lijken.'

Brusselmans: 'Of ik nu bang ben of niet: ik lijk op hem.'

Lena: 'Je lijkt ook op je moeder, hoor.'

Brusselmans: 'Ik heb graag de controle.'

Lena: 'Je lijkt ook op je moeder, hoor.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Lena: 'Ik vind jou een van de liefste en meest affectieve mannen met wie ik ooit ben geweest. En zij zeggen het tegenovergestelde. Dat is toch vreemd?'

Hoe verklaar je het dat deze relatie zo totaal verschillend is?

Brusselmans: 'Het is een kutwoord, maar Lena is heel assertief. Ze komt uit een heel andere cultuur, heeft haar mening en houdt zich niet in.'

Honings: 'De boerenjongen uit het Vlaamse Hamme wordt opeens geconfronteerd met een Amsterdamse bulterriër.'

Brusselmans: 'Een Barlaeus-meisje!'

Honings: 'Dat je uit je comfortzone wordt gehaald, is goed voor je werk! In je laatste boek discussiëren jullie voortdurend over de islam.'

Lena: 'In het begin soms drie nachten per week, tot zeven uur 's morgens. Met 75 procent spreektijd voor mij.'

Brusselmans: 'Hé *baby*, ga je mijn imago naar de kloten helpen, of hoe zit dat hier?'

Lena: 'Dat is allang om zeep.'

Brusselmans: 'Ik weet nog dat ze me in een sms "bitch" noemde. Ik was pissig! Je noemt mij geen bitch. Klootzak oké, maar géén bitch.'

Lena: 'Klootzak kun je ook niet aan, hoor. Ben je veel te prikkelbaar voor.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Lena: 'Je kan niks hebben!'

Brusselmans: 'Ik kan niks hebben. Voilà. Discussie gesloten. Zo gaat dat dus.'

Brusselmans: 'Da's toch veel verminderd.'

Achtergrond

Het is geen biljartvereniging

Maar niet alle motorclubs moeten even fel worden bestreden, aldus criminologen

Werkt het *zero tolerance*-beleid van justitie tegen motorclubs? Sindsdien zijn de MC's alleen maar gegroeid, concluderen criminologen vandaag op een symposium. 'Je kunt niet alle mannen die een leren vest aantrekken op dezelfde manier aanpakken.'

DOOR VINCENT BONGERS 'Ik heb de *full colors* van de Veterans op mijn rug staan. Over die tatoeage heb ik een rouwkrans laten zetten met de datum waarop ik bij de club kwam én de datum waarop ik vertrok.'

Joseph Raaijmakers (54) stapte in 2015 uit Veterans Motor Club. 'Ik ben samen met mijn zoon naar de *chapter*-vergadering gegaan. Daar hebben we allebei gezegd: "Dit gaat te ver. We houden ermee op."

'Alles waar Veterans MC op staat, moet je inleveren: overhemden, T-shirts, truien en broeken. Dat is heftig en doet nog altijd pijn. Ik hou nog steeds ontzettend veel van die club. Het is geen biljartvereniging, maar een lifestyle, hè? Onderdeel van een geheel zijn. Deel uitmaken van de *scene*. Ik was er dag en nacht mee bezig.'

Vandaag is er in de Sterrewacht in Leiden een symposium over wat Nederlandse Outlawbiker Clubs worden genoemd. Deze omschrijving verwijst naar zelfbenoemde 1%MC's (zie woordenlijst): motorclubs zoals de Hells Angels, Bandidos en No Surrender.

Sinds 2012 heeft de overheid beleid dat specifiek gericht is op het aanpakken van deze zogeheten Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's). Dinsdag was er nog een grote politieactie tegen MC Satudah, waarbij drie bestuursleden werden opgepakt. Het OM stapt naar de rechter om de motorclub te verbieden, iets wat eerder niet lukte bij de Hells Angels. Volgende week buigt de rechtbank in Utrecht zich ook over een verbod op de Bandidos.

De Leidse hoogleraar criminologie Arjan Blokland doet onderzoek naar criminaliteitscijfers onder leden van de OMG's. Hij wil best geïnterviewd worden door *Mare*, zegt hij, maar alleen als het stuk op de dag van het symposium verschijnt, of later. 'Het congres is bedoeld voor iedereen, maar we willen er niet al te veel publiciteit aan geven. Mogelijk komen er anders groepen op af die een statement willen maken.'

Blokland: 'In 2014 hebben we een steekproef gedaan van mensen van wie we weten dat ze lid zijn van een Outlaw Motorclub. Die gegevens zijn door de politie aangeleverd. Ons is gevraagd om deze mannen - want het zijn allemaal mannen - in kaart te brengen. We hebben gekeken of ze een strafblad hadden: dat was bij 82 procent zo. Een fors percentage had veroordelingen voor drugsdelicten.'

'In 2017 hebben we deze cijfers vergeleken met een steekproef van de gemiddelde motorrijdende Nederlandse man die geen lid is van een MC. Uit die groep blijkt dat dertig procent een strafblad heeft. Dus het gaat om dertig versus tachtig procent, als je de groepen vergelijkt.'

In hoeverre de steekproef representatief is, blijft de vraag.

'We weten niet precies hoeveel mensen er lid zijn van een motorclub. We weten ook niet of onze steekproef een vertekening geeft. De mannen kunnen in het politie-

Beeld uit de Amerikaanse motorbendeserie *Sons of Anarchy*. Actrice Katey Sagal (rechtsonder)

systeem staan omdat ze verdacht worden van strafbare feiten, maar ook om andere redenen.'

Raaijmakers vindt dat de politie de cijfers uit het onderzoek misbruikt. 'De onderzoekers voeren leden of *associates* van motorclubs op die bij politie bekend zijn. Bekend bij de politie zijn is bijna synoniem aan "ze hebben een strafblad." Als je het zo bekijkt is het verbazingwekkend dat het geen honderd procent is. De politie schrijft dat 82 procent van MC-leden criminele antecedenten heeft. Ze draaien het dus om, dat gaat heel ver. Ze liegen over de cijfers.'

Geen concessies

Veterans is een bijzondere MC. De leden werken of hebben gewerkt bij Defensie. Raaijmakers maakte in 1982-83 als militair deel uit van de Nederlandse bijdrage aan de VN-missie in Libanon.

'Member van een MC word je

niet, dat ben je al', zegt hij. 'Ik kwam in het clubhuis van de Veterans en voelde me daar gelijk op mijn gemak. Al heb ik wel getwijfeld. Ik was member geweest van Circle of Friends, een MC die niet meer bestaat. Maar de loyaliteit gaat erg ver. Ik ging daar weg, maar wilde niet bij een andere club.'

'Mijn zoon heeft in Afghanistan gediend en toen hij terugkwam was zei hij: "Ik heb nu een uitzending gedraaid, ik meld me nu aan bij de Veterans." Toen heb ik die stap ook gezet.'

Raaijmakers lag vaak in de clinch met politie, justitie en gemeente en vindt het onterecht dat de MC's worden aangepakt. Al snel groeide hij uit tot de belangenbehartiger die voor de Veterans bij rechtszaken en ook in de media optreedt. 'Heel belangrijk', benadrukt Raaijmakers. 'Ik ben al twee jaar geen lid meer van de club en spreek dus niet meer namens de Veterans.'

Steeds vaker kwam het voor dat leden bij evenementen hun *colors* niet mochten dragen: zelfs toen de MC was gevraagd om voor de Veteranendag van Defensie in Den Haag een motortocht te organiseren. De Veterans verzetten zich daartegen bij de rechter. Toen bleek dat het niet toestaan van *colors* een voorwaarde van de burgemeester was geweest.

'We bleven met *colors* komen, ondanks het verbod', aldus Raaijmakers. 'Ik ga ze niet uitdoen. Je doet geen concessies over wie je bent. We wilden dat de strafrechter een uitspraak deed over deze discriminatie. Dan maar een strafrechtelijk proces uitlokken.'

'Toen ik bij de Harleydag in Apeldoorn in 2015 geen toegang kreeg met *colors*, ben ik in de cel gezet.' De zaak wordt geseponneerd vanwege gebrek aan bewijs.

'Daar heb ik nog bezwaar tegen gemaakt. Hallo! Alle bewijzen liggen er. Dat is totaal genegeerd.'

Outlawstatus

Hoe ingrijpend het OMG-beleid van de overheid is, blijkt in 2013 bij de zogeheten Brothers in Arms Run. 'Bij deze BIA Run komen alle motorclubs met militaire achtergrond samen.' De Veterans hebben al eerder edities van deze run georganiseerd. Uit een bestuurlijke aanbeveling van de politie blijkt dat deze 'zonder noemenswaardige incidenten zijn verlopen.' Hoewel voorheen geen vergunning nodig was, moet die volgens de gemeente Cuijk nu wel worden aangevraagd. Als de Veterans dat doen, weigert de gemeente die te verlenen. Reden is het landelijke beleid rond de OMG's. Burgemeester Hillenaar schrijft dat een van de 'speerpunten van het beleid' het 'niet faciliteren van 1%MC's' is. Hij 'conformeert zich aan dit beleid.' Als de Veterans naar de rechter stappen, bepaalt die dat de vergunning niet mag worden geweigerd vanwege landelijk beleid. De Run gaat door.

reniging, hè?

(nooit bekend als Peggy Bundy) won in 2011 een Golden Globe voor haar vertolking van bikerqueen Gemma Teller.

'Integraal beleid tegen de MC's brengt risico's met zich mee', vindt Blokland. 'Het aantal veroordeelde leden loopt per club flink uiteen. Dat kan variëren van dertig tot bijna honderd procent. Je kunt niet alle mannen die een leren vest aantrekken en zichzelf een motorclub noemen, op dezelfde manier aanpakken. En dat is ook niet erg efficiënt trouwens.'

'Het is niet verstandig is om alle MC's op een hoop te gooien', vindt ook Robby Roks, universitair docent criminologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij doet onderzoek naar gangs en spreekt ook op het symposium. 'Dat de overheid alle MC's als gevaarlijk en ongewenst ziet, lijkt me niet de beste aanpak. Het kan ook de outlawstatus die de clubs al zo benadrukken versterken.' Blokland: 'Sinds justitie dit *zero tolerance*-beleid voert, zijn de motorclubs alleen maar gegroeid. Je kunt niet zeggen dat er een oor-

zakelijk verband is, maar het geeft te denken.'

Roks: 'Ze hoeven ook niet allemaal fel te worden bestreden. Het is de vraag of de overheid hard achter bijvoorbeeld de Veterans aan moet gaan.'

Blokland: 'Maar als je als club zo'n last hebt van de politie zou je ook afstand kunnen nemen van de criminele MC's. Ze afficheren zich er wel mee.'

Oorlog

Raaijmakers heeft wel een verklaring voor de oorlog van de overheid tegen de clubs. 'De overheid wil dat de burger bang is. Een gedweë burger is een goede consument. Een drugsdealer kan een spijkerbroek en gympen dragen, maar ook een pak van Armani. Dan is een motorclub een heel dankbaar doelwit. Er zijn incidenten met individuele clubleden, maar dat is het dan. Het verbieden van Hells Angels is gestrand.

En tegen Veterans MC is nooit één strafzaak gevoerd.'

En er wordt gezocht naar nieuwe insteken om clubs te verbieden. 'Die pedoclub Martijn is verboden zonder dat er sprake was van criminele activiteiten. De redenatie van de Hoge Raad is superinteressant. De maatschappelijke onrust die deze club veroorzaakt, is zo groot dat een verbod gerechtvaardigd is. Dat argument kan ook tegen motorclubs gebruikt worden. De overheid zaait onrust, en het werkt. De mensen zijn bang gemaakt door propaganda.'

Raaijmakers is in de problemen gekomen. 'Ik heb een automatiseringsbedrijf. Klanten worden aangesproken door de recherche: "Jij doet zaken met een motorclub. En als je dat blijft doen, staan je vergunningen op het spel." Zo haakten er in een paar maanden zeven af. De verhuurder van mijn kantoor is benaderd door recherche en de FIOD: "Je hebt een motorclub in

Verklarende woordenlijst

1%: Een deel van de Outlawbiker clubs verwijst naar *One Percent*. Dat is volgens een stuk uit 2005 in *The International Journal of Motorcycle Studies* terug te voeren op een incident op 4 juli 1947 in Hollister, Californië. Verschillende motorclubs waaronder de Pissed Off Bastards of Bloomington racen op die feestdag door Hollister. Er gebeurt eigenlijk niet veel. Er is wat lichte schade aan winkels en er is een arrestatie.

In artikelen in onder meer het blad *Life* wordt het incident overdreven. De American Motorcycle Association (AMA) zou als reactie hebben gegeven dat 99 procent van de motorrijders zich aan de wet houdt. Daarmee de suggestie wekkend dat de overgebleven procent *outlaw* is en niet vertegenwoordigd wordt door AMA. De bond ontkent dat er ooit zo'n reactie is gegeven, en waarschijnlijk is er sprake van een onjuist citaat. Maar de MC-members zijn trots op hun outlawstatus en dragen vaak een *patch* met daarop 1%.

Colors: Zijn de emblemen van de club op het vest van de biker. Op het kledingstuk staan onder andere de naam van de club, bij welk *chapter* de drager hoort, en wat de rang van de drager is.

Hangaround: Je kunt niet zomaar lid worden van een MC. Om *Full Member* te worden, moet er een traject worden doorlopen dat meer dan vijf jaar kan duren. Na de kennismaking word je eerst *Hangaround*. Als er lang genoeg is rondgehangen en de members hebben er vertrouwen in dan volgt de stap naar *Prospect*. Die krijgt meer verantwoordelijkheden en doet steeds meer mee met de activiteiten. Uiteindelijk wordt er gestemd of je ook echt lid mag worden. Alle bij deze vergadering aanwezige members moeten het hiermee eens zijn.

Chapter: Afdeling van de club. Het eerst opgerichte chapter wordt het *Mother Chapter* genoemd.

President: De MC heeft een bestuur. De president van het Mother Chapter is de hoogste baas van de gehele club. Verder zijn er nog rangen/funcies als bijvoorbeeld *Treasurer*, *Sergeant at Arms* en *Road Captain*.

huis, daar kun je problemen mee krijgen." Ik kan mijn bedrijf niet meer overeind houden en zit onder het bijstandsmenu.

En toen raakte hij in onmin met de club. 'Twee weken nadat ik was opgestapt kreeg ik een telefoontje: Je bent *in bad standing*. Dat betekent dat je club alle kanalen met je doorsnijdt. Dan ben je ook niet meer welkom bij andere clubs. Die vroegen ook: "Wat heeft hij in godsnaam gedaan om een *in bad standing* te krijgen?" Ik weet het zelf ook nog steeds niet.'

Motor rijdt Raaijmakers nog steeds. In de tuin van zijn huis in Helmond staat een Honda Valkyrie F6. 'Ik rij liever een jap dan een Harley', zegt hij. 'Ik had een Harley, maar die motor past niet bij mij en mijn rijstijl. Ik had er alleen maar ellende mee, er donderde van alles af. Dan startte die weer eens niet en moest ik een *prospect* roepen om me aan te duwen.'

Cultuur

Confettikanon voor De Stijl

So You Think You Can Dada?! heet de nieuwe voorstelling van de Veenfabriek. In 1923 was het publiek in de Leidse schouwburg nog niet klaar voor het dadaïsme. 'Tegenwoordig hebben we alles wel gezien op het podium: seks, poepen, bloed.'

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Dada est mort, Dada est idioot', stond op de programmafolders die op woensdag 14 februari 1923 in de Leidse Schouwburg verspreid werden, bij de dada-voorstelling van Theo van Doesburg. 'Nu, het eerste is helaas nog niet waar, maar via het tweede, wat absoluut juist is, zal het toch wel niet al te lang meer duren', schreef het *Leidsch Dagblad* een dag later over de "voorstelling", tussen aanhalingstekens, waarin 'het idiote gedoe alle ernst had gebannen.'

'Het dadaïsme was in 1916 al in Zürich begonnen. Theo en Nelly van Doesburg namen dada later uit Parijs mee naar Nederland', vertelt Ibelisse Guardia Ferragutti, curator en presentator van de nieuwe dada-avonden van de Veenfabriek. 'Theo van Doesburg was de oprichter van De Stijl, maar samen met Nelly was hij ook heel erg betrokken bij allerlei andere stromingen. Ze gingen op dada-tour door heel Nederland.' Ook de *Leidse Courant* was, bij uitzondering 'tijdens den vastentijd', naar de schouwburg gekomen, nieuwsgierig aangezien 'de politiemacht bleek versterkt'. Conclusie: 'De avond is echter criant vervelend verlopen.'

'De tour was nogal ontregelend', zegt Guardia. 'Dan stond er iemand op het podium alleen maar te tellen. Of er werd een klankgedicht voorgedragen. Een statement, na de Eerste Wereldoorlog. De mensen reageerden vaak heftig en soms ook ontzettend boos. De politie stond vaak al klaar.'

Bijna honderd jaar later brengt de Veenfabriek dada voor drie avonden terug naar de Leidse Schouwburg, met de voorstelling *So You Think You Can Dada?!* 'Tegenwoordig hebben we alles wel gezien op het podium: seks, poepen, bloed', zegt Guardia. 'Ons doel is niet om mensen weer dada te laten zijn, maar we zijn wel op zoek gegaan naar de anti-dada van onze tijd: oppervlakkige kunst.' Eigenlijk trekt er een festival door de schouwburg, gegoten in het *So You Think*-format. 'Het begint al met kunstwerken die in de foyer hangen', vertelt Guardia. 'En op het podium zijn allerlei performances en acts te zien, van tien seconden, tot tien minuten. Intussen geeft een jury commentaar, maar wel op een absurdistische manier. De bekende schrijver K. Schippers reageert alleen maar met gedichten. Ook Arnon Grunberg komt een avond jureren, en Wies van Moorsel.' Zij is de enige erfgenaam van Theo en Nelly. Guardia: 'Met haar ben ik bevriend geraakt, vanwege mijn fascinatie voor Nelly. Het gaat altijd maar over de mannen van De Stijl, terwijl zij ook enorm hard heeft gewerkt voor de beweging. Daarom hebben we een lied voor haar. En trouwens ook een confettikanon.'

Dada in 2017 moet volgens Guardia vooral een plezierige avond opleveren. 'In deze tijd is samenkomen juist heel belangrijk. De inhoud van de acts kan heus heel ontroerend of heftig zijn, maar het hoeft niet per se een heftige ervaring te zijn voor het publiek. Dat is al gedaan.'

Veenfabriek: *So You Think You Can Dada?!* Leidse Schouwburg, 28, 29 en 30 september, 20.15 uur, vanaf €17

Gedicht

Het witte jochie en z'n podiumpje

Over het bezoek van Baudet aan de UL

Er was eens een jochie--
een smerige racist, zo je wilt,
die sprak van volksverdunding en Onze
Superieure Cultuur.
(wit als die afstotelijke porseleinen vaas
hoog op de kast van je grootmoeder:
maar eraf donderen doet hij zelf
niet)

Er was eens een jochie--
een chauvinistische seksist, zo je wilt,
die sprak van dames veroveren en ja horen
wanneer nee wordt gezegd.
(mannelijk als de omvangrijke opblaaspop
van Abraham maar leeglopen doet hij zelf
niet)

Het bolwerk van de vrijheid zeiden wij,
al een aantal eeuwen lang. Kom je intolerante
zelf zijn, zeiden wij ook, we hebben nog
wel wat rijpe vrouwtjes liggen die
gedomineerd willen worden en wat geile
jochies lopen die net als jij zijn en dromen
te worden en wat migranten die het land
graag uit geholpen willen worden.

Er was eens een klein, verachtelijk jochie,
En het enige dat hem uit z'n zandbak haalde
waren wij Zelf.

TARIK OSMAN. student International Studies

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt
€9,- per 30 woorden, opgegeven via
redactie@mare.leidenuniv.nl uiter-
lijk t/m maandag 16.00 uur. Maret-
jes aangeboden voor commerciële
doeleinden worden niet geplaatst,
evenmin als Maretjes waarin zaken
worden aangeboden die de waarde
van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilli-
gers gezocht voor één uur per week
bijles en huiswerkbegeleiding
op verschillende locaties of bij de
leerling thuis. **Leiden-Noord**, 31
leerlingen **basisonderwijs**, groep
4 t/m 8, waarvan enkelen met ver-
goeding van 5 tot 7,5 euro. Ook nog
2 vluchtelingetjes uit Syrië, groep
3 en 6. Graag thuis hulp bij leerling
groep 6 in Voorhout, woorden-
schat en redactiesommen, kleine
vergoeding. **Voortgezet onder-
wijs:** *Engels, 4havo. *Nederlands,
2mavo-havo. *Nederlands, 2havo.
*Huiswerkbegeleiding, 2vso. *Be-
grijpend lezen, kopklas. *Rekenen,
1vso. *Twee leerlingen wiskunde,
brugklas vmbo-basis. *Begrijpend
lezen, Engels, brugklas vso.. **Lei-
den-Zuid**, 6 leerlingen **basison-
derwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijs-
winkel, Driftstraat 77, ma, wo en do
15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail:
hdekoomen@owwleiden.nl.

Academische Agenda

Prof.dr. M.J. Versluys zal op vrijdag 29 september een oratie
houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Archeolo-
gie, met als leeropdracht Klassieke en Mediterrane Archeologie.
De titel van de oratie is 'De kracht en onmacht van verbonden
zijn. Objecten, globalisering en het ontstaan van de Romeinse
wereld'.

Dhr. H.J.F. Helmerhorst hoopt op woensdag 4 oktober om 16.15
uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het
proefschrift is 'The Effects of Oxygen in Critical Illness'. Promoto-
ren zijn Prof.dr. E. de Jonge en Prof.dr. M.J. Schultz (UvA).

Dhr. Y. Guo hoopt op donderdag 5 oktober om 10.00 uur te pro-
moveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen.
De titel van het proefschrift is 'Deep Learning for Visual Under-
standing'. Promotor is Prof.dr. J.Kok.

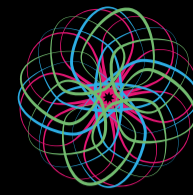
Dhr. C.A. Bonnerot hoopt op donderdag 5 oktober om 11.15 uur

te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschap-
pen. De titel van het proefschrift is 'Dynamics and Radiation from
Tidal Disruption Events'. Promotor is Prof.dr. J. Schaye.

Mw. M.S. Holstege hoopt op donderdag 5 oktober om 13.45 uur
te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het
proefschrift is 'The road to successful geriatric rehabilitation'.
Promotoren zijn Prof.dr. W.P. Achterberg en Prof.dr. J. Gussekloo.

Mw. M. van Orden hoopt op donderdag 5 oktober om 15.00 uur
te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel
van het proefschrift is 'Collaborative mental health care'. Promo-
toren zijn Prof.dr. E. Hoencamp en Prof.dr. Ph. Spinhoven.

Dhr. C.M. van der Wel hoopt op donderdag 5 oktober om 16.15
uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschap-
pen. De titel van het proefschrift is 'Lipid mediated colloidal
interactions'. Promotor is Prof.dr. T. Schmidt.

HELPT U
MEE?CHDR
Centre for Human Drug Research

WERKT UW ANTIDEPRESSIVUM?

Voor een onderzoek naar het effect van ketamine bij
depressie zoeken wij mensen met een depressieve stoornis.

- Bent u tussen de 18-65 jaar? • Heeft u de diagnose
depressie? (gesteld door huisarts of psychiater)
- Gebruikt u een antidepressivum? (dat (nog) niet helpt)

Dan komt u mogelijk in aanmerking voor deelname.

De studie bestaat uit:

- Een medische keuring • 2 Studieperioden van 2 nachten
en 1 dag • Hiervoor krijgt u een vergoeding van € 1.040,00

Het CHDR (Centre for Human Drug Research) verricht sinds 1987
hoogwaardig geneesmiddelenonderzoek met nieuwe en bestaande
geneesmiddelen bij patiënten en gezonde vrijwilligers.

De onderzoeken vinden plaats in ons, volledig ingerichte, klinisch
centrum. De onderzoeken dragen bij aan de wetenschappelijke
ontwikkeling van geneesmiddelen en vinden plaats conform de
internationale regelgeving en volgens de hoogste kwaliteitsnormen.
Het CHDR is gevestigd in Leiden en werkt nauw samen met de
Universiteit Leiden en de klinische afdelingen van het LUMC (Leids
Universitair Medisch Centrum).

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP:

Proefpersoon.nl

U kan ook emailen naar recruit@chdr.nl of bellen met 071-5246464

Maximaal 5000 euro voor jouw plan over beter contact tussen internationale en Nederlandse studenten!

Heb jij een creatief idee hoe je het contact tussen
Nederlandse en internationale studenten kunt verbe-
teren? Van de 23.000 studenten aan de Universiteit
Leiden zijn er ruim boven de 2000 afkomstig uit het
buitenland. In Leiden en Den Haag lopen 110 nati-
onaliteiten rond. Hoe mix je die goed met elkaar?
Bedenk een plan daarvoor en je maakt kans op maxi-
maal 5000 euro om dat te kunnen uitvoeren.

Waarom deze prijsvraag?

De prijs wordt uitgelooft door het Van Bergen Fonds.
Het Van Bergen Fonds is in 2005 opgericht, bij het af-
scheid van Joris van Bergen, toenmalig vice-voorzit-
ter van het College van Bestuur. Het doel van het Van
Bergen Fonds is om contacten tussen Nederlandse en
internationale studenten te stimuleren.

Veel internationale studenten volgen een uitwisse-
lingsprogramma in Nederland of komen hier hun
master doen. In de tijd dat zij hier zijn, ontmoeten zij
graag Nederlandse studenten om zodoende de Neder-
landse mensen en cultuur beter te leren kennen. Ook
voor Nederlandse studenten is dit een mooie kans
om andere culturen te leren kennen en hun wereld-

perspectief te vergroten. De wereld waarin zij zullen
gaan werken is immers ook veelal internationaal.

Het in contact brengen van Nederlandse en internati-
onale studenten sluit naadloos aan bij het speerpunt
van de Universiteit Leiden om de internationalisering
van de academische gemeenschap te versterken.

Wie kan een plan insturen?

Iedereen uit de Leidse academische gemeenschap kan
een plan insturen. De prijs gaat naar de groep of or-
ganisatie die het beste innovatieve plan instuurt. Met
de prijs is het de bedoeling dat het winnende plan
daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

Wat voor soort plannen kun je indienen?

Denk aan:

- Het organiseren van activiteiten rond colleges of
werkgroepen waar meerdere internationale studen-
ten aan deelnemen.
- Mogelijk maken dat nieuw aangekomen internati-
onale studenten kunnen deelnemen aan culturele
of sportieve activiteiten samen met Nederlandse

studenten (bijv. een koor, een orkest, een band, een
klein ensemble, een dans club of sportclubs).

Bekijk op de website wat de voormalige winnaars
hebben gedaan: [http://media.leidenuniv.nl/legacy/
van-bergen-lustrum-a5-05.pdf](http://media.leidenuniv.nl/legacy/van-bergen-lustrum-a5-05.pdf).

Hoe dien je je plan in?

We zijn benieuwd naar jouw plan. Je kunt het in het
Engels insturen via de website ([https://form.jotfor-
meu.com/72544146272354](https://form.jotform.com/72544146272354)) in pdf-formaat.

Insturen vóór 16 oktober 2017!

**De criteria en wedstrijdreglementen kun je
vinden via de website** ([https://www.student.
universiteitleiden.nl/](https://www.student.universiteitleiden.nl/)). Vragen? Neem contact op met
vanbergenfund@sea.leidenuniv.nl.

Universiteit Leiden

Hier is het leven simpel

Dus zou er buiten de aarde ook best leven kunnen zijn, denkt Vincent Icke

Door recente ontwikkelingen in de biologie en sterrenkunde valt er meer zeggen over de kans op leven buiten de aarde. Dat schrijft emeritus hoogleraar Vincent Icke over aliens – pardon: ‘exoburen’ – in zijn boek *Reisbureau Einstein*.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN ‘Over leven buiten de Aarde wordt al meer dan honderden jaren gespeculeerd. Ik wilde de lijntjes trekken: wat kan wel, wat kan niet?’ vertelt astronoom Vincent Icke over zijn boek *Reisbureau Einstein*, dat vrijdag verschijnt. ‘Niet uit de dikke duim zuigen, maar kijken: zijn er wetenschappelijke gegevens die ons kunnen vertellen wat in ieder geval niet kan? En dan blijkt: er is heel veel mogelijk.’

Bijvoorbeeld: in één mensenleven het hele heelal doorreizen, kan natuurkundig gezien heel goed (zie kader). En het bestaan van buitenaards leven, ‘exoburen’, is zelfs waarschijnlijk.

Al het aardse leven is, natuurkundig gezien, namelijk heel gewoontjes. Het is opgebouwd uit de allergewoonste elementen, die overal in het universum als het ware voor het oprapen liggen. ‘De basis van het leven zijn precies vijf atomen die het meeste voorkomen in het heelal’, zegt Icke. ‘Dan kan je dat doortrekken naar leven buiten aarde: als het hier zo simpel is, kan het daar ook zo simpel zijn.’

Icke: ‘De schijnbare ingewikkeldheid van het leven komt omdat wij, tja, zo groot zijn. Alle moleculen waar het leven op gebaseerd is, zijn ketens: RNA, DNA, eiwitten. Die ketens zijn ontzettend lang: daarom is het ingewikkeld, en kan het leven ook ingewikkeld zijn.’

Menselijk DNA is ongeveer twee meter lang, maar heel dun: er passen miljoenen moleculen in een zandkorrel. Zo’n slinger is eigenlijk een eindeloze herhaling van drie soorten moleculen: fosfaat, suikermoleculen, en stikstofbase.

Icke: ‘Als je naar de breedte van die schakels kijkt is het eigenlijk simpel: twintig atomen, een kind kan de was doen. Ik heb software geschreven om biomoleculen op realistische manier te laten zien. Toen zag ik steeds meer dat al die moleculen basisdingen gemeenschappelijk hadden. Het is heel simpel. Dat heeft mijn ogen geopend.’

Hij opent zijn laptop en laat 3D-plaatjes

zien van een stukje DNA, waarin de onderdelen als feloranje, roze, groene en blauwe bolletjes worden afgebeeld. ‘Hier: fosfaat, suiker, base. En ertegenover hetzelfde: fosfaat, suiker, base.’

Waterstof komt uit de Oerknal. Koolstof, zuurstof, stikstof en fosfor, de bouwstenen van al die biologische ketens, worden overal in het universum gevormd in stervende sterren. Zelfs op kleine stofkorreltjes die tussen de sterren zweven, zijn ze te vinden.

‘Het leuke is dat in de afgelopen tien jaar er heel veel ontwikkelingen zijn geweest, in de biologie, in de sterrenkunde, waarbij je echt kwantitatief meer kan zeggen over de kans dat er leven buiten de aarde is. Dat is voornamelijk de verdienste van de Leidse sterrenkundige Ewine van Dishoeck, een wereldberoemdheid op het gebied van de astrochemie.’

‘Er is altijd gedacht dat ingewikkelde chemische combinaties alleen op een planeet kunnen worden gevormd. Ze heeft ontdekt dat op het oppervlak van piepkleine stofkorreltjes tussen de sterren al een hele hoop ingewikkelde chemische reacties plaatsvinden. Het is beeldspraak, maar zo’n korreltje gedraagt zich eigenlijk als mini-mini-mini-planeetje. Daar kan ook van alles gebeuren. Niet dat daar bestjes rondkruipen, maar de eerste stappen zijn gezet.’

Hoe onze exoburen eruit zien, en of we met ze kunnen communiceren, daar kan alleen maar over gespeculeerd worden. ‘Als mensen vragen naar leven buiten aarde, stellen ze altijd de onuitgesproken vraag: is er leven zoals wij? Voor een bioloog is dat een rare vraag. Een over-over-overgrote meerderheid van het leven op aarde bestaat uit eencellige bacteriën, virussen, en groene rotzooi in rivieren en in de oceanen. In termen van biomassa stellen wij helemaal niets voor. Ik snap de belangstelling wel, maar het is niet de centrale vraag.’

En mocht de mensheid ooit contact krijgen met onze exoburen, wat zou Icke hen dan vragen? ‘Ik zou de coördinaten van hun moleculen willen hebben.’ Hij wijst op een 3D-afbeelding van menselijk DNA op zijn computer. ‘Dit wil ik van hén. Alle vermoedens die we hebben over biochemie buiten de aarde, kan je toetsen aan hoe zij daarginds in elkaar zitten.’

Vincent Icke, *Reisbureau Einstein*. Uitgeverij Prometheus, 256 blz. € 19,95

Afbeelding Al Williamson

Racen met de relativiteitsraket

In theorie zouden mensen binnen tientallen jaren naar de uithoeken van het bekende heelal kunnen reizen.

‘Als we aards leven op de sterren zouden willen zetten, zou dat al kunnen’, zegt Vincent Icke. In principe is aards leven samengepakt in een stukje DNA of RNA – een heel menselijke vorm hoeft dan niet mee. ‘De Voyager-raketten zijn al onderweg naar de sterren. Maar die zijn niet gemaakt om biologisch leven mee te nemen, en doen er zestigduizend jaar over.’ De ruimte is namelijk heel, heel groot. De verst waargenomen plek is het Hubble Deep Field – op tien miljard lichtjaar afstand. Dat is 946×10^{22} kilometer. Met relativiteitsraketten zou iemand, in theorie, in een mensenleven het hele universum kunnen bereizen. Deze raketten reizen met (bijna) de lichtsnelheid. In Zwitserland zijn atoomkernen al eens zo hard versneld: maar drie meter per seconde langzamer dan het licht.

Dat lijkt gek: veel afstanden lijken te groot om zelfs met deze snelheid in een

mensenleven af te leggen. De Andromedanevel ligt bijvoorbeeld op 2 miljoen lichtjaar afstand, dus zelfs met de snelheid van het licht lukt het niet om het in één leven te overbruggen. Maar voor een zeer snel bewegend voertuig geldt deze tijdstelling niet meer. Door de relativiteitstheorie is de tijd die aan boord van het schip gemeten wordt, een stuk korter – en hoe verder je komt, hoe meer de tijdsverloop aan boord verschilt met Aarde.

Blijf je een beetje dichtbij, is dat geen probleem: een reisje op en neer naar Pluto zal zowel op Aarde als aan boord van de raket maar een maandje duren. Maar een reisje naar het centrum van de Melkweg (24 duizend lichtjaar verderop) is geen retourtje. Het zou aan boord voelen als 20 jaar, maar tegen de tijd dat je er bent, is er op aarde 24 duizend jaar voorbij gegaan. Een reis naar het Hubble Deep Field zou 46 jaar kosten, al is er op aarde dan al 10 miljard jaar verstreken. Het kan dus wel, maar je kan er niemand over vertellen.

Waar is iedereen?

Op alle plekken van het universum waar überhaupt atomen zitten, zitten dezelfde atomen waar hier op aarde levende wezens van zijn gemaakt. Die atomen zitten vaak ook nog eens in moleculen als aminozuren en koolwaterstoffen, door sterrenkundigen optimistisch uitgevent als ‘bouwstenen van het leven.’

We weten daarnaast dat er héél veel sterren zijn in het heelal, en we weten sinds kort dat die sterren ook heel veel planeten hebben. We weten ook dat de zon jong is, voor een ster althans. Als er bij andere sterren planeten met leven zijn, en als leven zich ontwikkelt tot technologische beschavingen als de onze, dan lopen de aliens dus enorm op ons voor. Maar waarom zijn ze dan niet hier?

Die vraag staat bekend als de Fermi-paradox. Er bestaan tientallen verklaringen. Zo zijn er geologen die benadrukken dat de Aarde een aantal bijzondere en vermoedelijk zeldzame

eigenschappen heeft – de aanwezigheid van een grote maan, bijvoorbeeld – die onze planeet uitzonderlijk geschikt maken voor de evolutie van complex leven.

Er zijn biologen die zich afvragen waarom er in de hele geschiedenis van het leven op aarde slechts eenmaal de sprong is gemaakt van eenvoudig eencellig leven naar cellen met een aparte celkern en cel-orgaanjes erin, zogenaamd eukaryoot leven. Was dat een heel bijzondere sprong, die elders in het heelal niet gezet kan worden? Misschien was het ontstaan van het leven zelf al zo’n sprong?

Er zijn historici die erop wijzen dat onze eigen soort nog maar net enige technologische kennis heeft, en zichzelf al bijna de verdoemenis in heeft gebombardeerd en grote moeite heeft met de planetaire huishouding. Misschien zijn er domweg geen ruimte-reizende aliens omdat beschavingen zichzelf te gronde richten voor ze naar de sterren kunnen reiken.

Veel verklaringen zijn per definitie niet te toetsen. Een hoogtechnologische beschaving die zich niet met ons bemoeit omdat hun ethiek dat verbiedt, zoals de *Prime Directive* uit *Star Trek*? Bewijs maar dat het niet zo is. Aliens die hier al zijn, maar zich vermommen als mensen? Idem dito. Over andere opties valt met de juiste proeven iets te zeggen. Als wetenschappers leven brouwen in een reageerbuis, of korstmos-achtige plakaten aantreffen op de Jupitermaan Europa, geeft dat informatie over hoe moeilijk de horde van het leven te nemen is. Als onze radio-telescopen een boodschap opvangen uit de ruimte, hebben we contact – ook al kunnen we die boodschap vrijwel zeker én niet verstaan én niet begrijpen.

Er zijn, zoals sciencefiction-schrijver Arthur C. Clarke al opmerkte, eigenlijk twee mogelijkheden: ‘Of wij zijn helemaal alleen in het universum, of wij zijn dat niet. Beide opties zijn even angst-aanjagend.’ BB

Pokot warrior Korinamba Ruto herds his cattle with an gun which he carries for protection against attacks from cattle rustlers from the Turkana community. Foto Hollandse Hoogte

They're coming. Get used to it

Africa-specialist Ton Dietz has a story you don't want to hear

Don't listen to the politicians, Ton Dietz warns as he resigns as director of the African Studies Centre. "The numbers of migrants will continue to rise, *precisely* because the continent is developing."

Politicians are sticking their heads in the sand

"European policy makers and politicians have their heads in the sand. They are quite deliberately trying to pull the wool over our eyes. Our cabinet - with Minister Ploumen of Development Cooperation leading with way -, Macron and Merkel all keep repeating the same mantra: 'We need to help Africa develop quickly so migrants stay put.' But it's simply not true."

Ton Dietz (1951), Professor Emeritus of African Development Studies, has just resigned as director of the African Studies Centre Leiden (ASCL) and he's certain: "This a story you don't want to hear. It's hard to accept, but get used to it: Africans are on the move, and for now, the numbers of migrants will only rise."

Dietz gave his valedictory lecture on Monday. "My opinions have become increasingly explicit. You see, the numbers corroborate the ideas I've had for some time." Dietz took a thorough look at the United Nations' figures and models for demographic developments in Africa. "Currently, there are 1.2 billion Africans. By the end of this century, that figure will reach 4.4 billion. In 2000, there were eight million Africans living outside the continent, now there are sixteen million; about two thirds

of them live in Europe.

"The African economy has grown in leaps and bounds since about 2000 and life expectancy has increased drastically. The level of development is continuing to rise in many countries. The models reveal that people from countries that are now wealthier and offer better education are emigrating to countries outside Africa.

"If this trend continues, you can bet your bottom dollar that inter-continental migration will increase. It means that, by 2030, fifty million Africans will be crossing to another continent. They'll not all come to Europe, but in thirteen years' time, we might have to find room for 25 million migrants from Africa; those numbers are 8 to 9 million at the moment.

Of course, we need to stimulate Africa's development. After all, in the end, migration will slow down and there will be a better balance between African emigration and immigration. We need to get past the problems as soon as possible."

The Ministry of Foreign Affairs is aware of his analysis. "The diplomats there say: 'You're right and please keep telling everyone but we can't get the politicians to acknowledge it.'"

Farmers with Kalashnikovs

Although he's now recognised as an authority on Africa, Dietz only became interested in the continent as a young researcher "by coincidence". "During the turbulent seventies, I studied social geography at Nijmegen and was involved in all sorts of student movements that opposed colonial imperialism and other kinds of injustice.

My passion was Indonesia, but I was a member of the Nijmegen

committee that opposed Suharto's administration. I didn't want to visit that country as a scientist because of my political interest. So, in 1975, I went to Zambia, which had just become independent, even though I couldn't have pointed it out on a map. I was absolutely captivated with it, and later with the whole of Africa.

"In 1978, my wife and I went to Kenya to conduct a study on, and for, Dutch development aid. To our surprise, we discovered they had managed to reach the poorest people in the most marginal areas. We visited West Pokot, a fully divided society in the middle of nowhere. We lived in the high lands among the arable farmers. The cattle farmers lived in the low lands; they were very independent characters, cattle rustlers armed with Kalashnikovs.

The region suffered a horrendous drought: cattle died and people had nowhere to turn. However, partly because of the Dutch help, not many people died of hunger. Nowadays, that region's doing much better because there is food, work, better education, irrigation and because nurses are trained locally.

"Nonetheless, since 2000, many of those Dutch projects have been wound up - such a pity. The Kenyan government hasn't picked up much of the work. The West Pokot high lands are doing well, but the low lands are still a problem area. The population is rising fast and heavily armed, uneducated youths raid cattle.

"There's an ethnic side to the rustling. The Pokot steal from cattle farmers from the nearby Turkana region and vice versa. Tension between those groups is mounting. The governors of those counties want an army, but things will get completely

out of control if that happens. There is already so much violence: a police post in the border region was slaughtered last year."

Terribly aggressive atmosphere

After returning to the Netherlands, Dietz was appointed director of the African Studies Centre in 2010. "The centre is funded with money from the development aid budget. When I arrived, the centre already had plenty of contact with diplomats and development aid workers, but none, or hardly any, with the business community. Accordingly, we invested heavily in our relationship with trade and industry.

The institute was founded in 1947 as a study centre for science and trade and industry. Those two sectors fell out so badly in 1958 that a rift occurred. The Netherlands-African Business Council was set up alongside the ASCL and now it's a large organisation that was very sceptical about NGOs and science.

"I said: 'Let's bridge this gap and do something together.' So, we did. We've jointly hosted conferences and launched projects for innovation. But we also held country meetings where we could discuss a specific nation in more detail. We've been working together successfully now for about five years."

By now, he's noticed that you need to be careful about some matters. "If you focus on a certain country, aggressive characters might turn up at the meeting; groups who can't stand the sight of each other. Before you know it, you'll have a fight on your hands. It nearly happened once at an Eritrea meeting.

"Three years ago, we were involved as experts at a Congo meeting where

aggressive supporters of the former Mobutu regime started calling for the genocide of the current rulers and their supporters. The atmosphere was terribly aggressive. People were swearing and pulling each others' clothes. Scary stuff."

"The Pieter de la Court building, which we're still in, is a very open building. Anyone can just walk into any part of it. It's difficult to give people at risk somewhere safe. In five years or so, we're moving to the new premises next to the University Library; it's where the new African Library will be housed too. We're going to arrange better security there."

Dietz has good hopes for the ASC's future, especially as the centre is no longer entirely reliant on money from the government. "In 2012, the minority cabinet Rutte I had Wilders' backbench support. There were some significant warnings: development aid might be cancelled. That would also mean an end to our funding. The market couldn't support our fantastic library. Imagine if Wilders ever headed a government - that would be the end for us, we thought.

"We went to talk - it was a plea for help, in fact - to the Executive Board about dissolving the foundation and becoming an interfaculty institute at the university. We'd have a big brother to guide us through a crisis and we'd have the option of offering more education and awarding doctorates.

"The university was immediately enthusiastic; they regard the centre as a jewel in the crown, a place where all the African scholars can get together. We already have six professors and more on the way."

BY VINCENT BONGERS

De kermis, die blijft altijd...

Generatie op generatie naar Leidens ontzet

Tijdens Leidens Ontzet is kermis-exploitant Chantal Ropers weer even terug in haar studentenstad, met de Schwenkgrill. 'Soms bouwen we hele Tiroler-dorpijjes.'

'Mijn ouders hadden een Polyp: zo'n octopus. En mijn opa had een lunapark, vertelt Chantal Ropers. Zelf ging ze rechten studeren in Leiden. Een echt plan had ik er niet mee, maar het leek me interessant. Mijn broer had intussen een kermisonderneming. Toen ik net afgestudeerd was, vroeg hij of ik hem een jaar wilde helpen. Dat is nu twaalf jaar geleden.'

Inmiddels is de onderneming van broer en zus Ropers uitgegroeid tot een bedrijf met tien verkoopwagens. 'Houten huisjes in een soort Tiroler-stijl. Naar Leiden nemen we twee kramen mee met patat en worst, maar soms bouwen we hele Tiroler-dorpijjes.'

Op 2 en 3 oktober staat haar 'Schwenkgrill' voor het station, net als vorig jaar. Voor zo'n plek moeten exploitanten zich inschrijven. 'Je geeft aan waar je het liefst wil staan, en welk bedrag die plek je waard is. Tot nu toe is ons gelukkig altijd een plek in Leiden gegund, maar we moeten wel eens verhuizen, omdat iemand meer heeft geboden voor die locatie.'

Dit is hoe haar werkweek eruit ziet: 'Momenteel maak ik de roosters voor de kermis van Leiden en ook alvast voor die daarna, in Amsterdam. Ik heb een grote groep oproepkrachten, vooral scholieren en studenten. Als het gaat regenen, moet ik herinplannen, maar uiteindelijk zullen we met een man of acht in Leiden staan. Mijn broer en ik zijn er zelf ook altijd bij. Verder ben ik bezig met de inkoop. Allemaal thuis, in Brabant. Vrijdag mogen we beginnen met opbouwen, dus dan gaan we richting Leiden: twee verkoopwagens, een koelwagen, een trailer waarin het personeel slaapt en onze eigen caravan. De caravans gaan naar een terrein in Valkenburg. Zondag, maandag en dinsdag slapen we daar. Dinsdagnacht beginnen we gelijk met afbreken en woensdag

gaan we weer naar huis.'

Zelf ging ze vroeger naar de rijdende school. 'Mijn kinderen gaan naar een normale school. Veel werk doe ik immers thuis en de meeste kermissen zijn in de zomervakantie. Vaak gaan ze wel mee. Zelf heb ik het dan heel druk, dus dan zijn ze bij mijn man of bij mijn moeder.'

'Vaak loop ik zelf ook wel eventjes over de kermis, om te kijken wat er allemaal staat. Iedereen kent elkaar wel. We komen elkaar op verschillende kermissen tegen en de mees-

ten zijn net als wij op de kermis opgegroeid.' In Leiden ziet ze ook vanuit haar kraam veel bekende gezichten. 'De meeste studiegenoten wonen niet meer in Leiden, maar ze komen nog wel Leidens Ontzet vieren. Een rechtenstudie komt trouwens altijd van pas: bij contracten, of als ik zelf algemene voorwaarden moet opstellen.'

Sinds ze klein was, zag ze de attracties groeien, maar de concurrentie buiten de kermis ook. 'Er zijn nu meer festivals en andere evene-

menten dan in de tijd van mijn ouders. Dorpskermissen hebben daar zeker last van.' Zelf is ze vooral op grote kermissen te vinden, acht dit jaar in Nederland.

'En nog een aantal in Duitsland. Aan het eind van het jaar zitten we twee maanden daar, voor de kerstmarkten. En op de kermis kregen we de vraag van bedrijfsfeesten. Die doen we tegenwoordig ook heel veel. Maar de kermis, die blijft altijd. Die zit al generaties in onze familie.'

Chantal Ropers' kraam tijdens Leidens Ontzet in 2016.

Foto Taco van der Eb

...maar krijgt wel concurrentie

Voor de kleintjes hebben het moeilijk

De kermis moet knokken tegen festivals en vakanties, zegt Jan Boots, directeur van de Kermisbond. 'Maar in Leiden komen de mensen toch wel, desnoods op regenlaarzen.'

'Daár staat straks de Booster', wijst Jan Boots. Op de heringerichte Lammermarkt rijdt het werkverkeer nog af en aan, om de laatste zandbergen weg te werken. Als directeur van de Nederlandse Kermisbond bezoekt Boots jaarlijks zo'n 150 kermissen.

'In Leiden heb ik nog een functie: ik begeleid de 3-oktoberkermis. Al 45 jaar.' In die tijd verhuisde de kermis van de Groenordhallen naar het centrum. 'Een mooiere plek voor een kermis is niet denkbaar', vindt Boots. Er veranderde natuurlijk nog veel meer: 'Door een enorme ontwikkeling in de techniek zijn attracties steeds groter en sensationeler geworden.' Maar de kermis heeft ook concurrentie gekregen. 'Van sportevenementen, festivals én vakanties,

die groter en belangrijker zijn dan vroeger.'

'Het aantal exploitanten daalt van 1.005 in 2009 naar 923 nu', schreef *NRC Handelsblad* deze zomer op basis van inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel. Te negatief, vond Boots. 'Vroeger waren het allemaal eenmansbedrijven. Als een zoon trouwde, begon hij voor zichzelf. Nu zijn het vof's. Die zoon heeft misschien nog wel een eigen attractie, maar dat leidt niet meer tot een nieuwe inschrijving.'

Kleine kermissen hebben het wel moeilijk. De Leidse kermis was in 2015 en 2016 door werkzaamheden tijdelijk ook iets kleiner, maar afzien daarvan is de grootste volgens Boots constant. 'Zo'n 150 attracties en kramen, schat hij. 'Het duurt maar anderhalve dag, maar de mensen komen toch wel, desnoods op regenlaarzen.'

De grootste kermis van het land is die van Tilburg, maar Leiden is volgens Boots 'zeker top drie'. In Tilburg bieden exploitanten soms wel honderdduizend euro voor een plek.

'Maar die kermis duurt tien dagen. Voor die anderhalve dag in Leiden zijn de hoogste biedingen 10 à 13 duizend euro. Ballonnen verkopen kan al voor 25 euro. Er komt natuurlijk nog wel elektriciteit, onderhoud en verzekeringen bij.'

Ook moeten attracties voldoen aan Europese veiligheidsnormen. Afgelopen zomer raakte een driejarig jongetje zwaargewond, in een attractie op de Tilburgse kermis. Diezelfde week kwam in de Verenigde Staten een man om het leven, toen een rijstoeltjes losschoot van een attractie van een Nederlandse fabrikant. 'Dat incident in Tilburg had natuurlijk wel wat meer achtergrond', zegt Boots. 'Alles wat je op de Nederlandse kermissen vindt, is veilig. Maar vroeger vonden ouders de draaimolens al gevaarlijk voor een kind van een jaar of zeven: zo'n draaiend plateau. Nu willen ze bij de Booster met een kind op de arm nog een ritje maken: 'Aaah, voor deze ene keer?' Nee, want het draait maar om één ding: veiligheid.'

De grootste uitdaging voor de kermis anno 2017? 'Meegaan met

de tijd en inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen: rustpunten, bijzondere dagen voor ouderen of juist voor kinderen, en er is de stille kermis.' Dan worden de flikkerende lichten en de muziek een poosje gedimd, bijvoorbeeld voor mensen met autisme. In Leiden laten deze ontwikkelingen overigens nog even op zich wachten. 'Ik heb in die anderhalve dag nog geen stil moment kunnen vinden.'

En de belangrijkste trend die Boots tegenwoordig op de kermis signaleert: 'Hoger! 45 jaar geleden zag ik op de kermis in Alkmaar, waar ik zelf woon, een reuzenrad van achttien meter hoog: geweldig was dat. Nu staat er in Leiden een van 55 meter. En een zweefmolen van 66 meter. Afgelopen week ben ik op de kermis in Weert nog in de View Tower geweest, waarin je tachtig meter opstijgt. Onvoorstelbaar, dat uitzicht. Die is nog niet in Leiden te vinden, want tijdens de inschrijving was die attractie nog in aanbouw.'

DOOR MARLEEN VAN WESEL

HUH? LEIDENS ONTZET?

De hertog van Alva, door de Spaanse koning Filips II aangesteld als landvoogd, besloot Leiden tijdens de Tachtigjarige Oorlog net zo lang te belegeren tot het stadsbestuur zich overgaf. Bij een tweede beleg, in 1574, staken de Watergeuzen de dijken bij Rotterdam en Capelle aan den IJssel door. In de nacht van 2 op 3 oktober stond het water rond Leiden hoog genoeg om de Spanjaarden te verjagen. Intussen waren 6000 van de 18.000 Leidenaren al bezweken aan de honger en de pest. Burgemeester Van der Werff zou zelfs zijn arm aangeboden hebben aan de uitgehongerde inwoners. Een pan pruttelende hutspot uit het verlaten Spaanse kamp en wittebrood en haring, meegebracht door de Watergeuzen, stilde de ergste honger. Willem van Oranje bedankte de dappere Leidenaren met een universiteit. Leidens Ontzet wordt nog elk jaar groots gevierd, vanaf 2 oktober om exact 15.74 uur (16.14 dus).

GEBR. DE NOBEL

Puur Classics: PR3-October-Editie

Za 30 september, 23.00, €7,50

BOEKHANDEL KOYKER

Lezing door Jacques Meerman: De kleine geschiedenis van de hutspot

Zo 1 oktober, 15.00, gratis

OUDE SINGEL

Feestelijke warenmarkt

Ma 2 oktober, 13.00 – 24.00

STATIONSGBIED

Lunapark

Ma 2 oktober, 13.30 – 02.00

STADHUISPLEIN

Bespeling stadhuisocarillon

Ma 2 oktober, 18.30 – 19.30

BREESTRAAT / HAARLEMMERSTRAAT

Grote Taptoe 'Een lint van licht'

Ma 2 oktober, 19.30

STADHUISPLEIN

Reveille

Di 3 oktober, 7.00

VAN DER WERFPARK

Koraalzang

Di 3 oktober, 8.00

STADHUISPLEIN

Bespeling stadhuisocarillon

Di 3 oktober, 8.30 – 9.30

OUDE SINGEL

Feestelijke warenmarkt

Di 3 oktober, 9.00 – 24.00

STATIONSGBIED

Lunapark

Di 3 oktober 9.00 – 01.00

PIETERSKERK

Herdenkingsdienst

Di 3 oktober, 10.00 – 11.00

VAN DER WERFPARK

Straattheater-parade

Di 3 oktober, 10.00 – 13.30

STEENSCHUUR

3 October University

Di 3 oktober, 12.15 – 15.00

BREESTRAAT / WITTE SINGEL

Grote Optocht

Di 3 oktober, 13.00

VAN DER WERFPARK

Polstokverspringen

Di 3 oktober, 15.00 – 16.30

ANKERPARK / ZIJLSINGEL

Pyromusical

Di 3 oktober, 23.30

Meer over de officiële programmaonderdelen is te vinden op: 3october.nl Er is ook heel veel muziek. Horecaondernemers verzorgen elk jaar podia, onder meer op de Nieuwe Rijn, het Hooglandsekerkplein en bij L'Esperance, Studio de Veste en Estaminet Schommelen voor de deur. Het volledige muziekprogramma is te vinden op: leidensontzet.com

Het Clubje

Foto Marc de Haan

'Je zit wel in een bubbel'

Rapenburg 30

Daniela Dilrosun, (19, verpleegkundige): 'In eerste instantie dacht ik dat een huis met twintig meisjes alleen maar *bitchen* zou worden. Maar dat is helemaal niet zo.'

Roza Speksnijder (21, psychologie): 'Ik ben de jongerejaars nestrix (oudste, red.). In november regel ik hier samen met mijn jaargenootjes het huisdiner. De jongste meisjes worden daarvoor op pad gestuurd om uitnodigingen uit de delen aan alle dates. De opdracht is dat ze in elk huis wat moeten proberen te jatten. Chillen, drinken en jatten in je meest gekke outfit. Zo ontstaat een ludieke ruilhandel tussen huizen.'

Pam van Hooijdoonk (22, rechten en bedrijfswetenschappen): 'Vroeger was het huis strenger en meer anciënnitair. Er was een duidelijke scheiding tussen ouderejaars en jongerejaars. Als je in de fusie op de bank lag en een ouderejaars

kwam binnen, dan moest je op de kruk gaan zitten als er verder geen plek was.'

Lieve van der Zande (23, human resource management): 'Er hing een gordijntje tussen de oudere- en de jongerejaars.'

Van Hooijdoonk: 'Nu is dat niet meer. Ik heb het huis wel zien veranderen. Wel nog steeds zo leuk, het was gewoon anders toen.'

Nanne Brooimans, (18, rechten): 'De komende weken moet ik huiseten missen omdat ik aan het clubvormen ben. Ik ben net drie weken klaar met de KMT (Kennismakingstijd, red.), maar het voelt als een half jaar geleden. Al kan ik soms nog steeds niet geloven dat mensen tegen wie ik eerst opkeek gewoon aardig tegen me doen. Ik wist niet waar ik aan begon en nog steeds niet.'

'De meiden hier vertellen wel wat, maar ze houden ook dingen voor zich.

Ik moet er zelf achterkomen.'

Dilrosun: 'Dit jaar bezocht ik ook het KMT-kamp en ik moet wel zeggen dat het veel minder zwaar was dan vorig jaar.'

Van der Zande: 'Nu kan je dat niet zomaar inschatten, maar Minerva ziet er met de jaren wel strenger op toe dat niemand over de schreef gaat. Je kan geschorst worden als ontgroeningscommissie wanneer je een KMT'er verkeerd aanraakt of scheldt met erge ziektes. Mensen zijn alerter, ook door wat er op Vindicat is gebeurd.'

Speksnijder: 'Er wordt een *briefing* gehouden met huisregels waaraan iedereen zich moet houden.'

Van der Zande: 'Minerva staat voor de huiscultuur, dus Minerva voelt zich ook verantwoordelijk voor wat de huizen doen.'

Speksnijder: 'Huis is het belangrijkste.'

Dilrosun: 'Alhoewel dat steeds minder benadrukt wordt. De vereniging wordt steeds groter maar het huizenaanbod niet, dus niet iedereen komt in een Minervahuis terecht. Het is goed dat Minerva zich hierop probeert aan te passen.'

Van der Zande: 'Ik besef wel in wat voor bubbel ik heb gezeten. Leiden is klein, maar Minerva is nog kleiner. Er gebeurt zoveel in de stad waar je geen weet van hebt. Hierachter op het Pieterskerkhof bijvoorbeeld werd het foodtruckfestival Rrollend Leiden gehouden. Wij kwamen daar pas twee dagen later achter. Ik heb ook gemerkt hoe je van buiten Minerva een stempel kunt krijgen. Toen ik ging werken een café vertelde ik liever niet dat ik bij Minerva zat. Iemand herkende mij en vroeg zich af waarom ik werkte, "omdat ik het geld toch niet nodig had".'

DOOR MELLE PETERS

Bandirah

Column

Schaapskleren

Volgens criminoloog Anthony Platt moeten intellectuelen ook activist zijn, zo meldde *Mare* eerder deze maand. Het zou zelfs je academische werk kracht bijzetten. Oké dan maar; ik ga op onderzoek uit.

Via Facebook kom ik erachter dat er volgende week geprotesteerd zal worden tegen een sponsor van het concertgebouw in Amsterdam. Ik zocht de klaarblijkelijke boosdoener op via Google en kreeg een filmpje over innovatie te zien wat eindigde met de boodschap: 'Samen maken we de toekomst.'

Wat kan er nou verkeerd zijn aan een bedrijf met zo'n slogan, wanneer datzelfde bedrijf ook nog eens de culturele sector een financiële impuls geeft? Gestoorde activisten van tegenwoordig.

Vinden ze investeringen in de culturele sector misschien onzin? Nee, integendeel. Dat het om Shell gaat die zichzelf in een goed daglicht zet, dat zit ze dwars. Die oliedomme wereldvervuilers zouden geen wit voetje mogen halen bij de kunstenaars.

Dat de producten van Shell niet bepaald bijdragen aan een beter milieu, dat weten we inmiddels ook wel. Dat het bedrijf daardoor niet een deel van de opbrengsten weg zou mogen geven als goedmakertje, lijkt dan weer lastig te verklaren. Wat is er mis met een beetje vrijwillige belasting?

Oh ja, bedrijven moeten nog wel een beetje herkenbaar blijven. Wanneer we namelijk schaapskleren verkopen aan Shell, dan weten we niet meer wie de grote boze wolf is.

Toch zou het onnodig zijn om Shell daarmee het recht te ontnemen sociaal bij te dragen door middel van sponsoring. De olieboeren moeten zich gewoon iets gaan afvragen: doet datgene waarin ze investeren iets om het probleem te verlichten wat zijzelf aanrichten?

Misschien dat een concert afleiding biedt om de klimaatstress te verlichten, maar verder doet het weinig aan het probleem zelf. Ze mogen bijvoorbeeld wel wat extra investeren in een windmolenpark, groen openbaar vervoer of iets tegen de vleesindustrie. Die laatste behoort dus ook tot een van de grootste vervuilers van de aarde, maar hé, laten we onze aandacht vooral blijven focussen op de liefdadigheden van een oliemaatschappij.

Shell gaat voorbij aan het doel wat het hoort te bereiken, maar de activisten die tegen het bedrijf strijden ook, wanneer ze de liefdadigheden van Shell afkeuren. Het gaat er vooral om dat de vervuiler nog tekortschiet in het compenseren om het morele break-even punt te bereiken – en inderdaad, misschien helpt een concertgebouw steunen daar niet bij. Aan de andere kant, waarom zouden we zo negatief doen?

Oh ja, ik zou nog boodschappen doen voor vanavond.

Ik parkeer mijn tweedehands fiets voor de slager, vraag om een halve kilo lamsvlees en denk nog even na over alle dingen die Shell beter zou kunnen doen.

'Mag het ietsje meer zijn?' vraagt de man met een bergje lam voor zich op de weegschaal.

'Ja hoor.'

MATTIJN DE GROOT is student wijsbegeerte

